

VILÁGPOLITIKA

Amerikai vámháború – egyedül a világ ellen

Donald Trump két dologban jó. Az egyik, hogy a rutinos showman gyakran megtalálja az éppen futó „műsorhoz” illő hangzatos szavakat: az Amerikai Egyesült Államok által indított vámháború hadüzenetét frappánsabban megfogalmazni, mint a Fehér Ház rózsakertjében nagy csinnadrattával bejelentett „Liberation Day” (Felszabadulás Napja) nem lehet, mivel ez a megfogalmazás az észak-amerikaiak több, mint két évszázada velejükig átható „Independence Day”-el (a Függetlenség Napjával) szépen összecseng. A másik dolog amiben Trump nagyon jó, az, hogy következetes, hiszen már közel negyven éve mondja a magáét, szünet nélkül követelve az USA érdekében bevezetendő védővámokat, a 80-as években Japánnal, aztán három évtizeden át elsősorban Kínával, de más országokkal szemben is. Trump már első elnöki mandátuma alatt eljutott a kiterjedt vámháború közelébe, de most, második elnöksége elején, hadat üzent az egész világnak.

A hangzatosság és a következetesség nem elég. A Liberation Day bejelentése óta, fenekestől felfordult az egész világ. Már a vámok megállapítása is teljesen abszurdnak bizonyult, hiszen a Trump-adminisztráció a közgazdászok által egyhangúlag alkalmatlannak tartott alaptól, éspedig a kétoldali kereskedelmi deficitekből indult ki, beszorozva azt egy általuk önkényesen meghatá-

rozott vámkulccsal, míg végül összeállt egy nagyon hamar tarthatatlannak bizonyuló lista. Nem csak az értéktözsdek reagáltak nagyon rosszul világszerte a vámháborúra, de az nagyon hamar kihatott a hosszú lejáratú amerikai állampapírok jegyzésére is, amitől Trump megrettent, és hirtelen negyedéves tűzszünetet jelentett be a planetáris vámháborúban. Egyetlen kivételt ez alól az ősellenség Kína képezett, sőt a feszültséget tovább fokozva, a valóságtól teljesen elrugaszkodott 145%-os vámot vezetett be a világ második legnagyobb gazdaságának termékeivel szemben. Az elnök ezen gazdaságilag szürreális intézkedése is kérészetlenül bizonyult azonban, mert a legnagyobb amerikai kereskedőláncok – Walmart, Primark – vezérigazgatói egy velük tartott értekezleten bejelentették, hogy ilyen körülmények között nagyon hamar üresek lesznek a polcok az Egyesült Államokban. Erre Trump néhány napon belül Kínával szemben is 90 napra felfüggesztette a vámokat, és hamarosan tárgyalásokba kezdett a két nagyhatalom Genfben.

Trump a vám („tariff”) szót, a legszebb szónak tartja a szótárban, mint azt számtalanszor emlegeti, viszont egyáltalán nem szabadna vele felelőtlenül játszodoznia, mert amellet, hogy a világkereskedelem finoman összehangolt szövedékét szétzilálja, hatalmas kárt okozhat és már okoz is az amerikai gazdaságnak. Hozzá

Cethal

nem értése, leegyszerűsítő és képmutató populizmusa és a sok rossz tanács, melyet kormánytagjaitól kap teljes zűrzavarhoz és hatalmas gazdasági károkhoz vezettek. A globális vámháború csak egy kis fanatikus csoport szívügye, de minden szabad kereskedelem ellenes panasz ellenére, Trump sem tartozik ebbe a csoportba, hiszen köztudottan maga is annak az amerikai kapitalista elitnek a része, mely hatalmas profitra tett szert a Kínával való több évtizedes üzletelés folyamán. Ne felejtjük megemlíteni azt sem, hogy a legtöbb Trump márkát viselő promóciós kellék Kínában készül, közöttük az elhíresült piros színű, Make America Great Again, MAGA baseball-sapkák is. Lám csak, Trump nem csak gazdasági

nacionalizmusában, de kapitalista képmutatásában is következetes.

A világtörténelem folyamán még egyetlen kiterjedt vámháborút nem nyert meg kezdeményezője, és ez még olyan rendkívüli zseninek sem sikerült, mint Napóleon, akinek Anglia tizenhárom éves blokádjába végül csúnyán beletört a bicskája. Trumpnak sincs semmi esélye a világ ellen folytatott vámháborút megnyerni, viszont hatalmas kárt és zűrzavart okozhat, komoly feszültségeket generálhat, és ha nem áll le időben, túllép rajta a kereskedelmi világ, míg végül az amerikaiak fogják elsősorban az árát megfizetni Trump hektikus vámháborúsdíjának.

MÁSRÉTI KATÓ ZOLTÁN

AUSZTRIA NAGY RECESSZIÓVAL KÜZD, NEM TUDJA BEINDÍTANI A LEGFONTOSABB REFORMOKAT

Kiegyensúlyozott, de hiányos kompromisszum

A „Presse” és a „Standard” weboldala május utolsó vasárnapján – számmisztikailag, németesen 25052025 – ugyanúgy különbözött egymástól, mint mindig, mivel világnézetileg nem állnak közel egymáshoz. De egy ponton mégis egyeztek: Az első 15–15 cikk között nem volt található osztrák belpolitikai témájú szöveg.

Ha talán egytől eltekintünk. Florian Asamer „Presse”-főszerkesztő vezércikke a cím alatt („Első a Song Contest-en, utolsó az EU-fejlődésnél”) így kezdődött: „A kettős vész-költségvetés megszavazása óta alig hallani érdemi híreket a kormánytól. De míg mindenki a dalverseny győzelmében sütkérezik, Brüsszelből aggasztó hírek érkeznek: Ausztria az EU növekedési rangsorának utolsó helyén áll.” Kivételesen már most eláruljuk a vezércikk végét is: „A törvényhozási időszak első évét nemsokára elfogyasztják. A dalverseny győzelme nem lesz elég ennek a kormánynak mérlegként.”

Ebben a néhány mondatban Asamer alig érint fontos kérdést, és mégis fején találja a szöveget: A 2024. szeptember 29-i választást, többhónapos viaskodást és pártpolitikai kizáródsit követően március óta kormányzó hármas koalíció nem talál (keres?) válaszokat a sokasodó kér-

désekre és válságjelekre. Christian Stcker, a néppárti (ÖVP) kancellár, Andreas Babler, szociáldemokrata (SPÖ) helyettese és a Neos főnöknője, Beate Meinl-Reisinger külügyminiszter ugyan fel tudott állítani egy csapatot és papíron jól hangzó programot – csak játszani nem tudnak, nem utolsósorban azért, mert a parlamenti ritmust a vész-költségvetés megszavazása óta a Szabadságpárt (FPÖ) dobolja. A hármaskoalíció szerencséje, hogy az ellenzék egyelőre nem talál fogást rajta.

Pedig a Herbert Kickl vezette szélsőjobb több helyen találhatna érzékeny pontot. Nagyon remélték, hogy a pénzügyminiszter személye lehetőséget fog adni erre. Markus Marterbauer ugyanis még az SPÖ-n belül is baloldali, tehát az ÖVP-ben domináns gazdasági és iparos körök szemében inkább ellenfél, mint szövetséges. Ezért Wolfgang Hattmannsdorfer, az Osztrák Gazdasági Kamara (WKÖ) főtikára lett gazdasági miniszter és ezzel Marterbauer ellenlábasa.

Ellenben amivel nem lehetett számolni, bekövetkezett: A pénzügyminiszter olyan dupla költségvetést jelentett be, amit egyik oldalról sem lehet egyoldalúnak nevezni. Majdnem minden terü-

Folytatás a 2. oldalon

Borús kilátások az osztrák gazdaságban

2025-ben Ausztria az egyetlen ország az EU-ban, amelynek az előrejelzések szerint csökken a GDP-je. Ausztriában az infláció 2,9%-kal, az államháztartás hiánya 4,4%-kal meghaladja az EU átlagát. A gazdasági növekedés 2026-ra várható, de az is az unió országainak átlaga alatt marad.

A rövid távú növekedés valószínűleg gyenge marad, csak a következő években várható némi javulás. 2025-ben a reál GDP növekedése várhatóan nulla körül lesz. Ez megmutatkozik a folyamatos költségvetési megszorításokban, és tükrözi a megnövekedett globális kereskedelmi akadályokat és a bizonytalanságot.

A szövetségi kormány által közzétett közös diagnózis eredményeként a vezető kutatóintézetek most arra számítanak, hogy a bruttó hazai termék (GDP) 2025-ben talán 0,1 százalékkal növekedni fog. Tavaly szeptemberben még 0,8 százalékot jósoltak.

A Nemzetközi Valutaalap jelenlegi előrejelzése szerint 2025-ben Ausztria lesz a világ egyetlen iparosodott országa, amely recesszióban van. Míg idén az osztrák gazdasági teljesítmény várhatóan 0,3%-kal csökken, az euróövezet gazdasága előreláthatólag kismértékben, 0,8%-kal növekszik.

Különösen aggasztó az osztrák áruexport alakulása. A tavalyi -5,9%-os jelentős veszteségek után, az áruexport (a külkereskedelmi statisztikák szerint) az idei év első két hónapjában további 2,3%-kal esett vissza az előző év azonos időszakához képest. Különösen problémás a gépek és járművek iránti gyenge kereslet. Ausztria legfontosabb áruexport-csoportjának külföldi eladása januárban és februárban 9,4%-kal csökkent.

A növekvő geopolitikai és kereskedelempolitikai nyomás mellett a helyspecifikus strukturális tényezők is befolyásolják az exportorientált gazdaság növekedését. Az átlag feletti tartós infláció miatt a nemzetközi versenytársakhoz viszonyítva a költségkülönbség tovább növekszik. Különösen a gép- és járműiparban kell a vállalatoknak csökkenő exportkereslettel szembenézniük. Ezt megnehezíti a délkelet-ázsiai országokból érkező fokozott verseny.

Tovább folytatódik az osztrák gazdaság gyenge szakasza. A kilátások nemcsak az áruexport esetében borúsak. A gyenge kapacitáskihasználtság miatt visszafogott a beruházási aktivitás, a nagyfokú bizonytalanság pedig a magánfogyasztás stagnálását okozza. Jelenleg nem észlelhetők növekedési impulzusok.

FETES KATA

HATÁROK NÉLKÜL

„Trianon az...” – Szöveg „gombnyomásra”

Krasznahorkai László a svéd *Svenska Dagbladet* nevű lapnak adott és a magyar sajtó különböző irányultságú felületein egyaránt szemlézett interjújában egy általa tüntetésen olvasott (vagy olvasni vélt) „Vissza Trianont!” feliratot megidézve így fogalmazott: „Trianon egy párizsi kastély volt, ahol a békeszerződést aláírták, semmi más. Ennyire műveletlenek ma az emberek.” Kollár Árpád délvidéki költőt pontosan ez a *semmi más* ihlette meg. Szenzációs, az *Index*en megjelent, személyes példázatokból kirakott prózájának (*Trianon az nem egy ház*) tételmondata szerint: „Trianon az most van, nem akkor volt, Trianon az itt van, nem ott volt.” Krasznahorkai maga is megrendítőnek nevezte Kollár szövegét, közben sajátos képet rajzolt a Magyarországon általában mértéktartónak és -adónak lefestett nyugati sajtó (állítólagos) működési mechanizmusáról („ilyenek az interjúk, nem értik meg, mit mondasz egy idegen, bár közös nyelven, ezért a riporterek maguk írják meg a válaszaikat ahelyett, amit valójában mondtál”). Kollár Árpád viszontválaszának lehangsúlyosabb mondata a következő: „Az írásomra érkezett reflexiók többsége nem vitatkozik magával az interjúval. A hozzászólók ehelyett megfogalmazzák saját tapasztalataikat, megrajzolják személyes Trianon-képüket. Mintha gombnyomásra, működni kezd bennük a szöveg.” Következzék egy amolyan nemzeti „stílusgyakorlat”, „gombnyomásra” e sorok írójától, némiképp Kollár Árpád gondolatsorát folytatva – az anyaországból, „határon innen”, a személyességet sem nélkülözve.

Trianon az, ami megszűnve is velünk élő valóság. Trianon az világháború, Beneš-dekrétumok, málenkij robot, Bözödújfalú vízbe vesző tornya és Szentlászló ostroma. Trianon az a megkéselt pozsonyi fiatal („Magyarokat a Duna túloldalára!”) és a más háborújába kényszersorozott kárpátaljai magyar. Trianon az a saját történelmünkéből való kilakoltatás, Nándorfehérvár, Arad és Segesvár. Trianon az, hogy véletlenül sem találkozhatunk az „eszme-barrikádokon”, bár „gyalázatunk, keservünk / Már ezer év óta rokon.” Trianon az, hogy nem lehetünk „Nagyszalontán, *Családi körben* eztán” (Nyerges Attila), mégis ott-hon vagyunk Csucsán, Érmindszenten, Alsósztrégován, Szabadkán. Mert miénk – úgy, hogy közben másoké is lehet – Ady, Madách, Kosztolányi. És Érmihályfalva, Párkány, Újvidék, Nagyszőlős – mert valaki vagy valami, tán csak egy emlék vagy olvasmány odavonz és nem enged.

Trianon az az előre megfontolt szándékkal vagy éppen tudatlanságból elkövetett románizálás, a „Te hol tanultál meg ilyen szépen magyarul?” kérdéssel „tompítva”. Trianon az a „23 millió román” és a „felelős döntés: nem”, mert elveszik a munkádat, a nyugdíjadat, meg amúgy is, miért szólnak bele abba, ami va-

lójában „rájuk” is tartozik. Trianon az, amikor egy jóbarátnődet máshogy hívnak „itt” és „ott”, nevéhez kéretlen toldalékot kapcsolnak „ott”, miközben szemébe vágják, hogy Neki „itt” milyen könnyű lehet.

Trianon az könyv, film, szónoklat. Trianon az, amiről valójában csak szónokolunk – de hogy mi nekünk *ma* valójában, arról véletlenül sem írunk könyvet és nem forgatunk filmet. Trianon az, amikor az egyszeri „hazafi” június 4-én rászól a népviseletes csángó fiatalokra, hogy a gyásznapon miért nem viselnek fekete ruhát. Trianon az a szilágysági asszony, akinek szilvái szétgurulnak, mert 1954-ben nem hiszi el, hogy az anyaországból jöhettek hozzá vendégek (Csoóri Sándor). Trianon az egy 1956-os, *A mélység vándora* című novella lezárása: „éppen harangoztak Szalontán, mikor elszenderült...” (Csurka István). Trianon az, hogy „Te vagy a hegek a hátán, / rólad hazug a kánon.” (Beton.Hofi).

Trianon az, amiről korszakokon átívelően hisszük, hogy más – nagyhatalmak, proletár internacionalizmus, határok nélküli globalizmus, ez vagy az az unió – megoldja helyettünk, holott valójában *csak mi* érvényteleníthetjük. Trianon az a „határon túli” és a „határon innen” magyar – határtalanul magyar (Kányádi Sándor) helyett. Trianon az a *Nélküled* Duna-szerdahelyen és a Puskás Arénában. Trianon az, amikor a sportoló nem kap vízumot Amerikába, mert útlevele nem abból az országból való, ahol született – miközben az otthona az is, ami a szülőföldje. Trianon az, hogy a nyugati világban nem értik ennek abszurditását, mert nem érthetik és nem is akarják érteni.

Trianon az, ami csak úgy és akkor oldódhat fel, ha a következő nemzedék magába szívja, amit immár az iskolában is megtanulhat és a közös osztálykirándulásokon megélhet. Trianon az, amit talán ez vagy a következő generáció haladhat meg – ha „akarja” és „meri”. Trianon az, hogy létezik „mi” és „Ti” – és amely akkor tűnik el bizton, ha egyszer csak a „mi” marad.

Trianon az, hogy bármit, tényleg bármit megtehetnek velünk, de túléljük. Megmáradunk. Trianon vége akkor lesz, ha félszavakból és pillantásokból is értjük majd egymást, amikor tényleg eljutunk oda, hogy „nem kell beszélni róla sohasem, de mindig, mindig gondoljunk reá” (Juhász Gyula). Ha tudatosul bennünk, hogy semmi, és tényleg semmi nem választhat már el bennünket egymástól, a másik magyartól és önmagunktól.

(Az írás elkészülte után érkezett a hír, hogy hatvanéves korában elhunyt Wachslér Tamás volt országgyűlési képviselő, az első szabadon választott parlament korjegyzője, aki később a Kossuth teret jelen állapotában – benne az 1910-es összes magyar településnevet tartalmazó Trianon-emlékművel – megálmodta. Is-ten nyugosztalja!)

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2025/2. számában közzétett 144.666,01 euró 2025. április végéig az alábbi támogatásokkal növekedett:

GELLERD Andor Imre	30,00	HORVÁTH Ferenc	75,00
		összesen:	105,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 144.771,01 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenn-tartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Seidler Andrea elnök   Hausmann-Farkas Erzsébet főtítkár   Albert László pénztáros

Koponyák hegyén

OLVASÓI LEVÉL

Ébred(ez)ő Európa?

Tegnap kézhez kaptam a „Bécsi Napló” újságot. A címdalón beleolvastam vagy öt sort és elegendő lett belőle, ott is egy „Európai hadsereg” felállítását helyeslik, közben Macron-t dicsérik!

Kérdelem ki ellen kell a fegyverkezés? Én nem vagyok Putyin-barát, de sok vonatkozásban megértem, mert Ukrajnában él 8 millió orosz! Ha Magyarország erős lenne és én vagyok a vezető, miután a románok a székelyek jogait állandóan vissza szorítják bevonulnék Erdélybe és visszacsatolnám az országhoz. Közben ugrálgathatna Macron, a kis Napóleon, ahogy akar!

Ne felejtse a franciák élenjártak Trianon döntésében! Trump jól megmondta Macronnak, ha Amerika nem segít a 2. háborúban, úgy Párizsban még ma is németül beszélne!

Macron akar 270 rakétával egy „Európai védő ernyőt”. Nem tudja hogy az oroszoknak van 5000!! Macron hozzon rendet a saját hazájában, ahol az ellenzéket törvényekkel akarják gyengíteni! Az országuk eladósodása közben már az egekben jár!!

Az állandó pánikkeltés különösen a mini balti államok részéről, akik szintén nem adnak jogokat az ott élő 30%-os orosz lakosságnak! Miért hallgat Brüsszel? Máskor mindenütt követelik a kisebbségek jogait, itt miért nem??

Tisztelettel

Mag. Stephan Székely

Tisztelt Székely Úr!

Régi irodalmi fogás a *captatio benevolentiae*, magyarul az olvasói jóindulat elnyerése már az első szavakkal, sorokkal. Cikkem kapcsán úgy látom, hogy ez az Ön esetében sajnálatos módon pont fordítva sült el, hiszen azt állítja, hogy már az első öt sor után eleget írásomból, ami persze azért költői túlzás, mivel Macron elnököt először csak az 56. sorban emlegetem, így merészen feltételezem, hogy mégis elolvasta a teljes cikket, és csak akkor hozta meg kedvezőtlen szentenciáját, mely szíve joga, természetesen.

Hogy Macron elnök mennyire „kis Napóleon”, azt nem tudom, de hogy soha nem lesz belőle IV. Napóleon, abban gondolom, megegyezhetünk. És még valami: tíz nukleáris robbanófej fölött már teljesen mindegy, hogy kinek pontosan hány ilyen kutyája van, azt hiszem.

Maradok tisztelettel:

Másréti Kató Zoltán

HELYREIGAZÍTÁS

Lapunk előző számában (2025/2, szám, 9. oldal) sajnálatos elírás folytán rosszul szerepel Mihail Gorbacsov a Központi Bizottság főtítkárává történt kinevezésének ideje. A helyes időpont 1985. március 11.

A hibáért olvasóink elnézését kérjük. Szerk.

Kiegyensúlyozott, de hiányos kompromisszum

Folytatás az 1. oldalról

leten kevesebb pénz áll rendelkezésre, mint igény lenne rá. Így akarja a kormány elérni, hogy a költségvetési hiány idén a bruttó hazai termék (GDP) 4,7 százalékáról 4,5 százalékra csökkenjen. Jövőre 4,2 százalékban reménykednek, és 2028-ban három százalék alá akarják nyomni, amivel Ausztria elkerülhetné a fenyegető uniós túlzottdeficit-eljárást.

Marterbauer eleve nem a szerkezet-átalakítást tűzte ki célul, hanem a konszolidációt. Idén 6,4, jövőre 8,7 milliárd eurót szeretne megtakarítani. És nem csak a Néppárt plusz a Neos gazdasági köreit tudja maga mögött, hanem a pártbarátait is. Wolfgang Hesoun, az Osztrák Szakszervezeti Szövetség (ÖGB) elnöke a tévében „kiegyensúlyozott kompromisszumnak” nevezte a költségvetést.

De ez a kiegyensúlyozottság a teljes politikai palettán több, mint hiányos. Sem a dalverseny győzelme, sem a költségvetés elfogadása „nem lesz elég ennek a kormánynak mérlegként”. Az egy-másra tornyosuló problémák válaszkra várnak. Bár úgy néz ki, mintha a migráció megfékezésében Ausztria érdeke találkozna több más EU-tagországgal, és talán az orosz fenyegetés ellen is lehet találni katonai lehetőséget a semlegesség feladása nélkül. De szinte elképzelhetetlen, hogy a hármas koalíció egy teljes öt éves törvényhozási periódust kihúzzon anélkül, hogy kitérne Ausztria leg-égetőbb problémáira. Viszont azok csak nagyobb – inkább: gigászi – reformokkal lennének megoldhatók, az egészségügytől a túlkormányozottságon át a szociális feszültségig.

MARTOS PÉTER

UKRAJNAI HELYZETKÉP

Remények és csalódások

Az elmúlt két hónap egyértelműen a csalódások időszaka. Miközben az új amerikai adminisztráció első lépései nyomán sokak számára úgy tűnhetett, hogy három öldöklő év után valóban lehetőség kínálkozik a fegyverszünetre, az utóbbi napokban Donal Trump nyilvánosan is az orosz–ukrán béketárgyalásokból való kiszállást fontolgatja. Ezzel párhuzamosan az áprilisi magyar–ukrán diplomáciai közeledés után a május eleji kémbotrányt követően a két ország kapcsolata ismét történeti mélységekbe zuhant.

Az amerikai államfő – aki kezdetekben a háború 24 órán belüli lezárását emlegette – a május 19-i Putyinnal bonyolított hosszas telefonbeszélgetését követően bejelentette: a továbbiakban nem kíván részt venni a hadban álló felek közötti béketárgyalásokban – tudósított erről május 21-én a New York Times. Ezen túl, az amerikaiak elutasították azt is, hogy a továbbiakban új szankciókat vessenek ki Oroszországra, minthogy gazdasági együttműködésre törekcszenek Moszkvával. Pozitívum, hogy a nemrégiben lezajlott isztambuli tárgyalások nyomán május 23-án megkezdtek a (hadi)foglyok kicserélését, mely keretben első körön Ukrajnába 270 katona és 120 civil, míg Oroszországba 120 katona és 120 civil térhetett vissza. Összesen – a megállapodás szerint – ezer-ezer katonát és civilt cserélnek majd a hadviselő felek. Mindamellet Ukrajnában tovább zajlanak a harcok, mindennaposak mindkét ország területén a légicsapások. A tűzszüneti tárgyalások, eddig sajnos

még rövid időre sem tudták biztosítani a valós fegyvernyugvást.

A háború pedig sajnos tovább szedi áldozatait. Csak hozzávetőlegesek lehetnek jelenleg a magyar nemzeti-ségű személyekre vonatkozó becslések is. Egy kárpátaljai történész mérlegelése alapján, az elmúlt bő három esztendő folyamán kb. 600 magyar nemzeti-ségűt soroztak be a megyében, akik közül mintegy 200 fő esett el. Az viszont érzékelhető, hogy az orosz légicsapások célkeresztjébe év elejétől – a tavalyi adatokhoz képest – idén sokkal több civil infrastruktúra került Ukrajna-szerte, és sajnos ezek sokszor sikeresek is voltak. Így például a Szumit ért április 13-i ballisztikus támadás során 35 ember vesztette életét (ebből 2 gyermek) és 129 (ebből 17 gyermek) megsebesült. Mindközben a gazdasági infrastruktúrát ért támadások sem maradtak alább – legutóbb, május 23-án egy odesszai civil kikötőállomást támadtak meg az oroszok: legalább 2 ember meghalt, négyen pedig súlyosan megsérültek.

A magyar–ukrán kétoldalú kapcsolatok vonatkozásában bizakodásra adhatnak alapot az áprilisi fejlemények. Magyar Levente külügyminiszter-helyettes Miroszlav Bileckij kárpátaljai kormányzóval együtt április 8-án egy „zöldmezős beruházású” magyar óvodát adott át az Ungvártól mintegy 14 km-re délkeleti irányban elhelyezkedő Korláthelmecen. Az etnikailag vegyes településen a mintegy 45 fő befogadására alkalmas óvoda

építésébe 2022. február 26-án – két nappal Oroszországnak az Ukrajna elleni teljes körű háborúja megkezdését követően – kezdett bele a Kárpát-medencei Óvodafejlesztési Program keretében a Magyar Ökomenikus Segélyszervezet. Mint azt a Kárpáti Igaz Szó is közölte, beszédében a külügyminiszter-helyettes a létesítmény átadásakor kiemelte, hogy „az ukrán-magyar békés együttélés szép példájának vagyunk tanúi. [...] Ez az óvoda a példás együttélés mintája. Bemutatja, hogy így is lehet egymás kultúráját tisztelni, egymás nyelvét megtanulni anélkül, hogy saját identitásunkból bármit fel kelljen áldozni. [...] Magyarországon a tűzoltást nem fegyverszállítással, hanem olyan humanitárius segítségnyújtással végzi, ami a civil lakosság szenvedéseinek az enyhítését célozza. Hisz azok is elszenvedik a háború megpróbáltatásait, akik nem a frontvonalban élnek vagy teljesítenek szolgálatot.”

Ugyanaznap hivatalosan is átadásra került a Nagypalád–Nagyhódos közötti határátkelőhely Ukrajna és Magyarország között. A két ország között immáron hatodikként üzembe helyezett átkelőhely minden bizonnyal jelentős pozitív változást hoz magával. Magyar Levente történelminek nevezte a határátkelő megnyitását, és külön kiemelte, „a térség lakóinak következetes kiállása is kellett ahhoz, hogy a több mint tíz éve húzódó projekt végre célt érjen”. A megnyitón ugyancsak részt vevő Olekszij Kuleba ukrán miniszterelnök-helyettes

– a többi magas beosztású kormányképviselővel együtt – is az átkelő megnyitásának jelképeességét és fontosságát, illetve annak az ukrán–magyar kapcsolatok relációjában betöltött pozitív voltát emelte ki. Megjegyezte: „*e fejlesztés az Európai Unióhoz való közeledés tekintetében is fontos előrelépés. Ez a projekt az egyik állomása annak a stratégiai határátkelő-fejlesztési programnak, amelyet 2030-ig kívánnak megvalósítani Ukrajnában.*”

A kapcsolatok javulását jelezte Olha Sztefanisina európai ügyekért felelős ukrán miniszterelnök-helyettes április 29-i budapesti látogatása is, amely során Magyar Leventével megállapodtak, hogy a két ország közötti vitás kérdések rendezésére újraindítják az ukrán–magyar kisebbségi vegyesbizottság munkáját. Ennek ülését május 12-re Ungvárra tűzték ki, amelynek célja az lett volna, hogy az előzetesen Budapesten egyeztetett 11 magyar ajánlás megvitatását megkezdjék. Mindez azonban dugába dőlt. A Kyiv Post szellőztette meg először május 9-én, hogy az SZBU letartóztatott két kárpátaljaait azzal a gyanúval, hogy a magyar katonai hírszerzés számára gyűjtöttek adatokat a helyi lakosság hangulatáról és a megyében lévő katonai infrastruktúráról. Ennek eredményeképpen mindkét ország diplomatákat utasított ki és a magyar fél az ungvári egyeztetést is lemondta.

Az elmúlt hetekben felgyorsultak mind a nagypolitika, mind a kétoldalú kapcsolatok terén az események, azt viszont aligha láthatjuk még, hová fognak ezek kifutni.

PALÁDI RENÁTA

BÉKE UKRAJNÁBAN?

Felkapta a világhír a fényképet, melyen Donald Trump amerikai és Volodimir Zelenszkij ukrán elnök, szépemlékű Ferenc pápa temetése alkalmából a Szent Péter bazilikában, a gyászolóktól félrehúzódvá, széken üldögélve beszélgetnek. Erős hatású felvétel, nem tudtam eldönteni, hogy magam is meghatódjam annak különlegességétől vagy inkább megbotráncokozzam ekkora tiszteletlenség láttán!

Ettől függetlenül ismét reménykedett egy pillanatra a világ! Az amerikai elnök februárban még csúnyán leteremtette az Ovális Irodában vendégét, Zelenszkij ukrán elnököt, áprilisban pedig azt láttuk, hogy milyen szépen kibékültek a Vatikánban. A találkozást, mely csak látványos PR fotót, de semmi más nem eredményezett.

A két elnök vatikáni felvételében a lényeg benne van. És valóban: a tisztelet hiánya okozta az orosz–ukrán háború kitörését, és ugyanazon okból kifolyólag nem lehet azt befejezni. Furcsának tűnhet a megállapítás, de úgy érzem, hogy az oroszok és az ukránok minden egymás iránt érzett véres gyűlöletük ellenére is tisztelik egymást, míg a Nyugat sem az oroszokat, sem az ukránokat nem tiszteli igazán.

A 2007-es müncheni Biztonságpolitikai Konferencián Vladimir Putyin orosz elnök nagyon világos üzenetet fogalmazott meg a Nyugatnak: ne bántsátok köreinket!, volt az üzenet lényege. Az Ame-

rikai Egyesült Államok mégsem értette meg, és nem tartotta tiszteletben a Putyin alatt gyorsan megerősödő Oroszország üzenetét: a NATO 2008-as bukaresti csúcstalálkozóján meghívta Ukrajnát és Grúziát az Észak-Atlanti Szervezetbe. A francia elnök – Nicolas Sarkozy – és különösen a német kancellár – Angela Merkel – európaiakként jól érezték ugyan az ebből következő veszélyt, de nem voltak képesek George W. Bush elnököt jogos aggodalmaikról meggyőzni. Az ifjabb Bush után következő Obama, majd Trump első elnöksége alatt sem tért le a rossz útról, míg végül Biden elszalasztotta az utolsó esélyt is, és a már 2014-ben kitört háború 2022. február 24-én kiterjedt ukrainai orosz invázióvá eszkalálódott.

Trump elnök második választási kampányában számtalanszor állította, hogy 24 óra leforgása alatt befejezi az orosz–ukrán háborút. Jóllehet kijelentése a tiszteletlenség netovábbja, mert a végletekig elbogatellizálja a véres valóságot, mégis sokan hittek neki, köztük magas állami méltóságok, miniszterelnökök is. Hiába! Csodálói, Trump üzlettemberi rendkívüli tárgyalóképeségével hozakodnak elő állandóan, pedig ez a képessége is – aki ismeri élete számtalan kudarcát – méltán megkérdőjelezhető, ráadásul a geopolitika még, ha gyakran országok közötti területszerzésekről (is) szól, mégsem pusztán ingatlanüzlet. Az a baj, hogy Trump mellett a fél világ is komolyan azt hiszi

– pontosabban csak hitte, mert ahogy az idő telik, szemmel láthatóan fogy a bizalom –, hogy az Art of the Deal „nagy-mestere” egyszerűen beszél majd Putyin és csodamód megáll a vérengzés. Trump, akárcsak alelnöke J.D. Vance és még néhány állam- és kormányfő, semmi tiszteletet nem mutatnak Ukrajna önvédelmi harcával szemben. A háborút cinikus módon úgy képzelik befejezni, hogy a lerohant országtól megvonásán minden támogatást, kapitulációra kényszerítve azt. Putyin is erre számított, orosz módra húzza az időt a Trump kezdeményezte tűzszünetek és „béketárgyalások” helyénvalóságát magasztalva, viszont azokat komolyan nem véve. Putyin még a saját maga kezdeményezte tárgyalást sem vette komolyan, mikor a legújabb isztambuli találkozóra végül el sem ment, Trump viszont Zelenszkij elnököt odaparanacsolta. Közben a front, ha lassan is, de Ukrajna rovására nyugat fele halad...

Most a legújabb amerikai ötlet, hogy a Vatikánban tartanának orosz–ukrán béketárgyalásokat. Közel két hete erről beszélnek a politikusok, de a Vatikán hivatalosan máig nem igazolta vissza az előkészületeket; egyébként sem a helyszín hiányzik ezekhez, még csak nem is a politikai akarat, hanem a tisztelet.

Hogy mikor fog véget érni a háború? Amikor Trump vagy a rá következő amerikai elnök felvállalja az USA a NATO kelet felé való túlterjeszkedésével kap-

csolatos stratégiai hibáját, és hiteles garanciákat nyújt Oroszországnak Ukrajna katonai semlegességére vonatkozólag. Mivel Putyin elnök és az oroszok kizárólag az erőt tisztelik igazán, csakis erőfelmutatással lehet őket tárgyalásra kényszeríteni, Ukrajnát tehát nem gyengíteni, de megerősíteni kell az erre kész európaiakkal közösen. Béke csak akkor lesz, ha az oroszok is szükségét látják annak. Az idő az oroszoknak dolgozik, már csak azért is, mert mentálisan másként viszonyulnak az idő fogalmához mint a nyugatiak, ezért fel kell készülni a több évig elhúzódó állóháborúra, melyet esetleg kis ideig „PR tűzszünet” szakíthat meg, és nagyon kell igyekezni az eszkalálódás minimalizálására.

Ami a diplomáciát illeti, hitelesen meg kell győzni az oroszokat, hogy a Nyugat nem akarja többé Ukrajnát, és garantálja katonai semlegességét, viszont ragaszkodik annak független államiségéhez, nem hagyja Oroszország által bekebelezni. Bármennyire kiábrándító, még éveket kell várunk a béke valódi lehetőségére, míg a felek elfogadják, hogy mindannyiunknak engedniük kell, tiszteletben kell tartaniuk egymást. Sajnos, Trump elnök pillanatnyilag alkalmatlan erre, úgyhogy nem, mint tárgyalási helyszínre, hanem a Vatikán és az új, amerikai pápa összes imádságára szükség van ahhoz, hogy az amerikai elnök mihamarabb megvilágosodjék.

KATÓ Z.

EURÓPA

Németország, az EU motorja újraindul

2024 végére a „jelzőlámpa-koalíció” (SPD–Zöldek–FDP) politikai lendülete kifulladt. A gáz- és áramár-válság, a tartósan gyenge növekedés (2024-ben -0,3%), valamint a lakhatási krízis megingatta a kormányba vetett bizalmat. A CDU/CSU eközben Friedrich Merz vezetésével „Versenyképességi fordulat” címmel hirdetett programot: adó- és bürokráciacsökkentés, gyorsított LNG-beruházások, határozott migrációs politika. A közvélemény-kutatások januártól folyamatosan 3–5 ponttal a kereszténydemokratákat mérték előbbre, miközben az SPD saját táborán belül is elveszítette a „gazdasági kompetencia” címkét.

A 2025. február 23-i szövetségi választás meglepetése az FDP kiesése volt: a párt 4,8 %-kal nem jutott be a Bundestagba, a BDW-nek pedig nem sikerült megugrania a bejutási küszöböt. A választást a CDU/CSU nyerte 28,65 %-kal, mögötte szorosan az AfD 20,8 %-kal, majd az SPD 16,4%-kal, a Zöldek 11,6%-

kal, míg a Die Linke 8,8%-kal szolgáltatta az est másik nagy meglepetését. A németországi dán kisebbség egy mandátumot szerzett a törvényhozásban. A CDU/CSU 208 mandátuma önmagában nem volt elegendő a többséghez (min. 316), ám ezzel mégis reális esélyt adott Friedrich Merznek a kancellári posztra.

Friedrich Merz a választást követően kapta meg a szövetségi elnöktől a megbízást. Gyors kormányalakítást ígért, ám az új összetételű parlamentben a kereszténydemokratáknak nem maradt sok lehetséges koalíciós partner. A bajor CSU hallani sem akart a Zöldekkel folytatott tárgyalásról, az AfD politikai karanténban tartása egyetlen opciót hagyott: a német szociáldemokratákat. A CDU/CSU és az SPD közötti egyeztetések azonban nem voltak zökkenőmentesek, s egészen május elejéig tartott a koalíciós program összeállítás.

2025. május 6-án a Bundestag igazi politikai krimit élt át: a CDU/CSU és az SPD közös jelöltjeként induló Friedrich

Merz az első, titkos szavazáson 310 voksal maradt el a kancellár megválasztásához szükséges 316-tól – példa nélküli eset a Német Szövetségi Köztársaság történetében. A rövid szünet után Bärbel Bas, a Bundestag elnöke második fordulózt rendelt el; ekkor Merz már 325 igen-szavazatot kapott, 289 nemet, egy tartózkodást és három érvénytelen szavazatot összesítve. Így megszerezte a „kancellári többséget”, és a Bundestag kilencedik kancellárjává választották. Ezt követően a plenáris ülésen letette az esküt, majd még a kora esti órákban Frank-Walter Steinmeier szövetségi elnök a Bellevue-i kastélyban átadta Merznek és 17 tagú kabinetjének a megbízóleveleket. A drámai, kétfordulós voksolás rávilágított arra, hogy a CDU/CSU–SPD-koalíció mindössze szűk munkatöbbséggel rendelkezik, és a 21. törvényhozási időszak elején máris minden egyes mandátumra rá van utalva. A megfigyelők figyelmeztető jelként értékelték a döcögős rajtot;

Merz pedig „összefogásra intő ébresztőnek” nevezte az első forduló kudarcát.

Németország az uniós GDP jóval több mint egyötödét adja, exportpiacai (köztük hazánké is) érzékenyen reagálnak a berlini gazdaságpolitikára. A hónapokig húzódo bizonytalanság fékezte az európai beruházásokat, az EKB pedig a „német politikai rizikóra” hivatkozva halogatta a kamatcsökkentést. A sikeres második szavazás tehát nemcsak belpolitikai győzelem, hanem európai stabilitási pillér is.

Az új kormány sorsa persze a kompromisszumok tartósságán múlik. Az első, kudarcba fulladt szavazás figyelmeztető jel: Berlinben sincs többé „automatizmus” – a gazdasági és klímapolitikai dilemmák Németországot is ugyanúgy ketésoztják, mint az EU többi tagját. Ám amíg Németország képes újra meg újra működőképes többséget létrehozni, addig az uniós motor tovább pörög – még ha néha köhög is egyet az indításkor.

KESZÉG KORNÉL

KELET-KÖZÉP-EURÓPA

Romániai elnökválasztás: győztes csata utáni háború?

Nicușor Dan Románia újonnan megválasztott elnöke. A függetlenként induló jelölt az elnökválasztás május 18-i második fordulóban a voksok 53,60 százalékát szerezte meg, míg George Simion 46,40 százalékot. Ezzel a romániai társadalom elhárította a közvetlen veszélyt, a „túlélésért” folytatott harc azonban csak most kezdődik.

A végletekig kiélezett helyzetre, a mármár tömeghisztériába hajló kampányhangulatra jellemzően az urnazárást követő percekben mondott beszédében mindkét jelölt győztesnek kiáltotta ki magát Bukarestben. Az exit poll eredmények ugyan egyöntetűen Bukarest főpolgármestere 10 százalék körüli előnyét jelezték, Simion ennek ellenére kikiáltotta a maga „királyságát”. Ami természetesen sokáig nem engedte enyhülni a feszültséget, főleg, hogy a diaszpórában leadott szavazatok számlálása nagyon lassan haladt. Az idő múlásával azonban a hazai szavazóközrtek jegyzőkönyveinek feldolgozása nyomán olyan mértékben kezdett nyílani az olló, hogy a Románok Egyesüléséért Szövetség (AUR) elnökjelöltjének legfeljebb matematikai esélye maradt a győzelemre. George Simion végül hétfőn hajnalban gratulált ellenfelének, és ezzel jelentős mértékben elejét vette az esetleges rendbontásoknak, amelynek veszélye riadókézsültségbe helyezte a román csendőrség 60 százalékát.

Az elnökválasztás május 4-i, első fordulóját Simion sokkoló fölényvel, a szavazatok 40,96 százalékának megszerzésével nyerte, Dan 20,99 százalékkal második lett, kevésse megelőzve az azóta válságba került PSD–PNL–RMDSZ-kormánykoalíció közös jelöltjét, Crin Antonescut (20,07). A kéthetes köztes kampányidőszakban a PNL és az RMDSZ beállt Nicușor Dan mögé, arra biztatva szavazóit, hogy a független jelöltre adják le voksukat, a PSD viszont – miniszterelnöke lemondása után – úgy határozott, hogy a második fordulóba jutott jelöltek egyikét sem támogatja. A minden társadalmi réteget megcélzó civil mozgósítás mindenestre elérte a célját, az Európa-párti matematikus Dan egyértelműsítette intellektuális fölényét, és bár a diaszpórában leadott közel 1,7 millió szavazat – történelmi csúcs! – több mint 55 százalékát Simion kapta, a végeredmény meggyőzőnek bizonyult.

Simion Erdélyben csupán két megyében – Beszterce-Naszód (50,36 százalék) és Hunyad (53,57 százalék) – tudott győzni, emellett a bánsági Krassó-Szörényben (57,59 százalék) és a partiumi Arad megyében (52,56 százalék) végzett az első helyen. Az összes többi Kárpát-kanynaron belüli megyében Dan végzett az élen – különösen nagy arányban a magyar többségű székelyföldi megyékben. Az abszolút csúcstartó Hargita megye, ahol a

leadott szavazatok 90,78 százalékát szerezte meg, míg Háromszéken (Kovászna megye) 84,42 százalékos arányban győzött. Az óromániai megyék zömét ugyanakkor Simion „vitte el”, Dan csak Iași (58,75), Ilfov (56,96), Prahova (52,24), Galac (51,96), Dolj (51,01) és Konstanca (50,47) megyében győzött, valamint nem utolsó sorban Bukarestben, ahol mind a hat kerületben az élen végzett. A magyarlakta megyékben tapasztalt Dan-dominancia nem véletlen – az újdonsült elnök nem is mulasztotta el nyilvánosan megköszönni a magyar közösség részéről érkező támogatást –, hiszen az RMDSZ az első fordulózt követően az első között kérte fel szavazóit, hogy ne a szélsőjobb oldali jelöltre szavazzon. A politikai karrierjének építését ott kezdő Simionnak senki sem felejtí az Úz-völgyi katonai temető meggylázását.

Erdélyben sokan felháborodtak és agódtak Orbán Viktor tihanyi beszédén is, amelyben a magyar miniszterelnök így fogalmazott: „... a román elnökjelöltek vitájában megszólították Magyarországot a kereszténység kapcsán. Az egyik jelölt, Simion úr ezt mondta: most a nemzetek Európájának, a keresztény Európának van itt az ideje, amelyben harcolni fogunk a jogunkért, hogy európai polgárok legyünk. Nem szólunk bele a most folyó román elnökválasztási küzdelembe, de annyit üzenünk innen, a Kárpát-medence közepéről,

e szimbolikus helyről, hogy biztosítjuk Románia népét és jövőndő elnökét: mi az összefogás és együttműködés talaján állunk, ezért semmilyen elszigetelést, politikai retorziót nem fogunk támogatni Romániával és annak vezetőivel szemben. A kereszténységért és a szuverenitásért folytatott küzdelemben számítanunk kell egymásra.” A kijelentést nagyon sokan Simion támogatásaként, illetve a romániai magyarság elárulásaként értelmezték. Orbán Viktor és Kelemen Hunor RMDSZ-elnök igyekezett is „oltani” a tüzet, közös közleményben szögezték le, hogy a magyar kormány számára romániai kisebbségi ügyekben az RMDSZ álláspontja a mérvadó.

Az eredményhirdetést követően Orbán Viktor üdvözölte a fejleményeket, jelezte, a magyar kormány készen áll az együttműködésre a megválasztott román elnökkel.

Az új elnök számára azonban csak most kezdődik a neheze: sürgősen meg kell találnia az ügyvezető kormány helyébe lépő kabinet vezetőjét, aki képes lesz működőképes kormány megalakítására. Olyan kormányt, amely meg tudja hozni a költségvetési egyensúly visszaállításához elengedhetetlen népszerűtlen megszorító intézkedéseket. A külföld első biztató üzenete mindenestre máris megérkezett: a választás másnapján megállt a lej romlása.

CSINTA SAMU

KELET-KÖZÉP-EURÓPA

Március 13-án hat ellenzéki aktivistát tartóztatott le a szerb rendőrség. Közülük öten a Szabad Polgárok Mozgalma párt tagjai, egyikük pedig a STAV nevű egyetemista szervezet tagja. További hat gyanúsított külföldön tartózkodott akkor, és azóta sem tértek haza. Ellenük elfogatóparancs van érvényben.

A letartóztatásra azt követően került sor, hogy – tisztázatlan körülmények között, feltehetően illegálisan – a hatalomközeli média közzétett egy hangfelvételt, amelyen az előállítottak arról beszélnek, hogy a március 15-i, országos fővárosi tüntetésen hogyan kellene elfoglalni a színpadot, valamint a köztvé épületét. Mindez

Politikai foglyok Szerbiában

államellenes cselekedetnek, vagyis az alkotmányos rend megdöntésének számít, állítja a bíróság. Az előzetes letartóztatást követően azonban az úgy nem jutott egyről a kettőre. A harminc napos elzárást újabb harminc nap követte, majd a hatvan napot követően újabb harminc napra meghosszabbították a börtönfogságot. A védőügyvédek többször is figyelmeztettek, az egész eljárás törvénytelen, a hangfelvétel beszerzésének körülményei is gyanúsak.

Az egyetemisták és polgárok több alkalommal is szerveztek tüntetést, előbb a börtön, majd a bíróság épülete elé, azon-

ban előrelépés nem történt. Amikor hatvan nap után újabb harminc nappal meghosszabbították az előzetesben lévő fogvatartását, egyikük, Marija Vasić, egyébként gimnáziumi szociológiatanárnő, éhség- és szomjúságstrájkba kezdett. Két nap után válságos állapotban szállították át a belgrádi börtönkórházba.

A blokádban lévő egyetemisták és polgárok blokád alá vették az újvidéki bíróság épületét is. Minden bejáratot eltorlaszoltak. A tüntetés hat napon át tartott a fogvatartottak szabadon bocsátásáért, vagy legalább házi őrizetbe helyezéséért.

Mindenki szerint alaptalan volt az előzetes letartóztatás fenntartása, tekintettel arra, hogy az újvidéki vasútállomás előtőjének leomlása ügyében gyanúsítottak közül többen szabadlábban vannak, nem is tudni, hol tartózkodnak.

A blokád ötödik napján az újvidéki fellebbviteli bíróság két fogvatartott aktivista börtönből, illetve Marija Vasić tanárnő börtönkórházból való kiengedéséről döntött – ők mostantól házi őrizetben lesznek. A többi aktivista ügyét visszaküldték újratárgyalásra. Miután Marija Vasićot házi őrizetbe helyezték át, civil kórházba szállították, állapota miatt.

Folytatás az 5. oldalon →

BICENTENARIUM

FREUND TAMÁS

200 éves a Magyar Tudományos Akadémia

Az ünnepi alkalomból köszöntjük a magyar tudomány fellegvárát.

Ezúttal nagyon fontos átfogó képet adni arról az intézményről, amelyre valamennyien büszkékké lehetünk. A szellemi összefonódás jegyében kérjük meg Freund Tamást, a Magyar Tudományos Akadémia elnökét, adjon tájékoztatást az Akadémiát leginkább foglalkoztató kérdésekről. (Szerk.)

Mi foglalkoztatja leginkább a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségét?

Néhány hete indult útjára ünnepi közgyűlésünkkel az a sok száz eseményből álló rendezvénysorozat, amellyel az Akadémia 200 évvel ezelőtti alapítására emlékezünk. Azt hiszem, még mindannyian ennek a hatása alatt vagyunk. A közgyűléssel megnyíló, csodálatosan felújított székházunk Díszterme közel két év kényszerű szünet után most telt meg ismét élettel, szinte óránként követik egymást a tudományos előadások, kulturális, tudomány-népszerűsítő programok. A 2025–2026-os jubileumi években minden tudományos osztályunkra egy teljes hónap jut, de a nyitó hónapot külső tagjainknak és a határon túli magyar tudományosság képviselőinek ajánlottuk fel. Most éppen az általuk szervezett események zajlanak. Az évforduló kiváló alkalom arra, hogy közelebb vigyük az Akadémiát és vele a tudományt a nagyközönséghez. És nemcsak az intézmény fordulatokban gazdag történetére gondolok, hanem arra, hogy tudósaink hogyan teljesítik a jelenben az Akadémia küldetését, hogyan szolgálják a nemzetet, hogyan járulnak hozzá társadalmi céljainak megvalósításához, hogyan segítenek abban, hogy a tudományos tények által valós képet alkossunk a bennünket körülvevő világról, vagy hogy miként ápolják a magyar nyelvet, és állítanak mércét a tudományos kiválóság terén – hogy csak néhányat említssek. A reformkor példamutató nemzeti összefogását visszaidézve az MTA200 eseménysorozat több programját az MTA-val – akkori nevén Tudós Társasággal – gyakorlatilag egy időben életre hívott nemzeti intézményeinkkel közösen szervezzük. Május 6-án nyílt meg a Magyar Nemzeti Múzeummal közös kiállításunk *Varázshatalom – Tudás. Közösség. Akadémia* címmel, amely október végéig látogatható. A Magyar Tudomány Napját pedig november 3-án a Nemzeti Filharmonikus Zenekar koncertjével az 1875-ben létesített Zeneakadémián ün-

nepeljük majd együtt. A székház előtt egy évszámokból és eseményekből álló köztéri alkotás örökíti meg egyfajta „idővonalként” a magyar tudományosság kiemelkedő eseményeit, hamarosan indul középiskolás tanulmányi versenyünk a reformkor témájában. A Nemzeti Színházzal és több vidéki társulattal közösen mutatunk be tudományhoz köthető darabokat, köztük most először színpadra vitt műveket is. Önkormányzatokkal működünk együtt szerte az országban, és az Akadémiától talán kevésbé megszokott módon sokkal hangsúlyosabban használjuk az online és más kommunikációs csatornákat is. Rengeteg az ezzel járó feladat, az utóbbi időszakban inkább az okozza a nehézséget, hogy a lelkesedést keretek között tartsuk, helyet és forrást találjunk a sok kiváló ötlet megvalósítására. Az eseménysorozat részletes programja a honlapunkon követhető nyomon.

Milyen gondokkal kell megküzdnie?

Az évfordulótól függetlenül is számos megoldandó kérdés áll előttünk. Ezek közül is talán a legfontosabb a 2019-ben elcsatolt kutatóintézetek által használt ingatlanok és a hozzájuk tartozó ingóságok sorsa. Tavaly decemberben Közgyűlésünk komoly vita után végül úgy döntött, hogy az MTA, feloldandó a tarthatatlan jelenlegi helyzetet, eladja ezeket az ingatlanokat az államnak, hogy az az újjáalakuló HUN-REN kutatási hálózat tulajdonába adja őket. Az erről szóló szerződést még nem írtuk alá, aminek több oka is van, a legfontosabb talán az, hogy egyik tagtársunk megtámadta a közgyűlési döntést. Nagyon bízom benne, hogy az ügy hamarosan megnyugtató módon rendeződik, és a kutatóintézetek, amelyek sorsa iránt továbbra is felelősséget érzünk, valóban javuló feltételek között működhetnek a jövőben. Annál is inkább bízom a megoldásban, mert az ilyen típusú konfliktusok mindig alkalmasak arra, hogy felerősítsék a tudományellenes hangokat, és megtörjék az Akadémia által képviselt tudományos közösség egységét. Pedig erre minden korábbinál nagyobb szükségünk volna. Az áltudományos vagy nyíltan tudományellenes nézetek terjedése vagy ideológiai alapon a tudományos tények figyelmen kívül hagyása a jövőnk meghatározó szakpolitikai kérdésekben világszerte fokozott figyelmet igénylő trend, amely ellen a tudomány képviselőinek egységesen kell fellépniük.

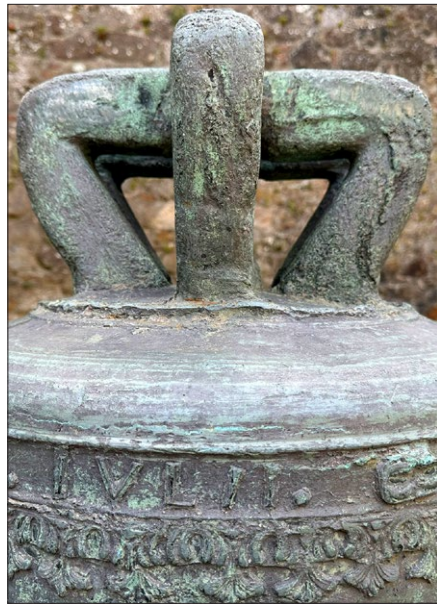
Milyen feladatokat vállal a magyar tudományosság ébren tartására, valamint a más hasonló intézményekkel való kapcsolattartás terén?

Az Akadémia Elnöksége és magam is azt a célt tűztük ki, hogy az említett általános és számos konkrét gondunk ellenére a jövőre koncentrálni tudjunk a tudományos közösségünk munkáját. Az Akadémia 2019 decemberében elfogadott küldetésnyilatkozatának szellemében kezdtük meg az elnöki programom megvalósítását, amelynek központi eleme az egyedülálló, hazai és határon túli tagokat is magában foglaló, mintegy 19 000 fős köztestület aktivizálása, az Akadémia társadalmi és szakpolitikai szerepvállalásának, láthatóságának javítása, tevékenységének kiterjesztése.

Anélkül, hogy részletekbe bocsátkoznék, hadd emeljem ki munkánk néhány olyan elemét, amely az Akadémia közfeladatai közé tartozik, és nem csak szorosan vett tudományos közösségünk számára lényeges.

Elsőként a tavaly már 21. alkalommal megszervezett Magyar Tudomány Ünnepe (MTÜ) programsorozatot emelném ki, amelynek mottója a „Tudományos tanácsadás a társadalom szolgálatában” volt. Az MTÜ nézettsége a COVID alatti digitális átállás óta magas szinten stabilizálódott. A tavalyi MTÜ előadásaira az év végéig 185 ezren voltak kíváncsiak, köztük a területi bizottságaink, határon túli szervezeteink és az MTÜ-ben partnerként részt vállaló HUN-REN-intézetek, egyetemek programjaira is. Az MTÜ jó alkalom volt tavaly a poszt-COVID-jelenségek kutatására kiírt nagy kockázatú MTA-pályázat eredményeinek bemutatására, a három már futó nemzeti programunk, így a Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program, a Nemzeti Agykutatási Program és a Fenntartható Fejlődés és Technológiai Nemzeti Program első eredményeinek prezentálására, a Lendület-nyertes és Bolyai-ösztöndíjas kutatók sikereinek ismertetésére is. Tavaly is nagy érdeklődés mellett zajlottak az MTA tudományos osztályainak MTÜ-s rendezvényei, 127 ezres nézettséget produkálva.

Nemzeti programjaink igen széles kutatói és intézményi kooperációval, konzorciumi formában működő kutatócsoportokkal valósulnak meg. 2023-ban az Akadémia nemzeti programját kiterjesztette a határon túli területekre. Az egyik program az Erdélyi Múzeum-Egyesület által indított kutatás, amely az erdélyi középkori és fejedelemség kori történelem leg-

Harangkorona

fontosabb forrásainak feltárását célozza. A másik, a Nyelvtudományi Kutatóközpont által koordinált, a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat kutatói közreműködésével indított program ingyenesen hozzáférhető, nyolc nyelven elérhető digitális oktatásterminológiai adatbázis létrehozását tűzte ki célul. Szintén a nemzeti programok keretében részesült támogatásban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola két kutatócsoportja. Oktatásmódszertani és gazdaságtudományi kutatási projektjeiket a háború utáni konszolidáció elősegítése érdekében, az orosz–ukrán háború társadalmi-gazdasági hatásait figyelembe véve dolgozták ki.

Ha a kapcsolattartásról van szó, hadd emeljem ki azt is, hogy Akadémiánk a nemzetközi tudományos térben is rendkívül aktív. A különböző tudományos szervezetekben való tagságunk és 40-nél is több társakadémiával kötött megállapodásunk mellett, azt hiszem, egyedülálló eredmény, hogy a nemzeti akadémiák között az MTA a tudománydiplomácia egyik legmegbecsültebb szereplője a World Science Forum konferenciasorozat okán, amelyet közösen alapítottunk az UNESCO-val és a Nemzetközi Tudományos Tanáccsal (ISC) 2003-ban. A tavaly novemberben általunk szervezett budapesti ülésen több mint 120 országból vettek részt tudáspolitikai döntéshozók, miniszterek, vezető tudósok, tudományos újságírók, nemzetközi szervezetek vezetői, akik a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a szervezés minőségéről és az MTA szerepvállalásáról.

Mádl Ferenc az első szabadon választott kormány minisztereként 1994-ben, a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló törvényjavaslat Országgyűlés elé terjesztésekor expozéjában hangsúlyozta, hogy az akadémiai törvény „olyan intézményről szól, amely nemzeti önazonosságunk egyik szimbóluma, sőt forrása lett”. Azt hiszem, nem túlzás azt állítani, hogy az Akadémia változatlanul méltó ezekre a gondolatokra. Ha az ünnepi rendezvényeket, felújított székházunkat, az általunk indított, illetve finanszírozott tudományos programok működését, volumenét nézzük, akkor úgy gondolom, ma is büszkének kell lennünk arra, amit ez az intézmény képvisel, amit közösen elértünk általa. Hasonló a helyzet, ha az Akadémia pályázatait, tudomány-népszerűsítő programjait, nemzetközi kapcsolatait és tudományos osztályaink helytállását vesszük számba. Az Akadémia minden nehézség ellenére is stabil, jól működő intézmény, amely nem csupán hagyományaiból él, hanem azokat megőrizve képes a megújulásra is.

→ Folytatás a 4. oldalról

Goran Vesic, korábbi közlekedési miniszter már egy napos éhségsztrájk után megkapta a lehető legjobb orvosi ellátást, majd szabadon engedték, míg Mariját csak akkor vitték a börtönkórházba, amikor elvesztette az eszméletét. Családjának és az ügyvédeknek nem engedélyezték a látogatást, és három napig semmilyen információt nem kaptak az egészségi állapotáról. A védőügyvédek, de a nemzetközi közvélemény is figyelmeztetett, a politikai foglyokat szabadon kell engedni.

Közben Aleksandar Vučić szerb államfő bejelentette, többé nem érdekli semmilyen követelés, „csak a nép szava számít”.

Az egyetemisták rendkívüli választások kiírását követelik, mert meggyőződésük, a mostani hatalom, ha hat hónapon át nem volt hajlandó teljesíteni követeléseiket, most már nem fogja. Vučić ezzel kapcsolatban azt mondta: „Választás akkor lesz, amikor az illetékesek úgy döntenek, és mi elsöprő fölényrel fogjuk megnyerni őket”. Korábban az államfő arról beszélt, bármi-kor készen áll a választásokra, mert biztos a győzelemben, s előszeretettel tartott másfél-kétévente szavazást. Politológus szakértők szerint Vučić menekül a választások kiírásától, mert fél az egyetemistáktól, akik bejelentették, hogy saját listával indulnak majd a voksoláson. TOMÓ MARGÁRÉTA

AUSZTRIA

Osztrák Államszerződés

Május idusa történelmi dátum: 70 évvel ezelőtt, 1955. május 15-én írták alá a négy megszálló hatalom külügyminiszterei az Ausztriával kötött Államszerződést (Staatsvertrag), amely helyreállította Ausztria 1938-ban elveszített függetlenségét. Az elterjedt vélemény ellenére nem ez a szerződés tartalmazza az örökös semlegességet, hanem egy alkotmányjogi törvény, melyet a bécsi Nemzeti Tanács majd nem fél évvel később szavazott meg. Ezért van az ország nemzeti ünnepe (Nationalfeiertag) október 26-án – három nappal a magyar után. Május 15-ét azért illik ünnepelni, mert az a család nemzetközi napja.

HÍRVILÁG

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

Trump egy Boeing 747-est kapott Katartól

Az Egyesült Államok védelmi minisztere Pete Hegseth, elfogadott egy Boeing 747-est ajándékként Katartól Donald Trump elnök számára, hogy azt Air Force One-ként használhassa. A Katartól az Egyesült Államok elnökének felajánlott repülőgép becsült értéke körülbelül 400 millió dollár (352 millió euró). Trump ezt „nagyyszerű gesztusnak” nevezte.

A Védelmi Minisztériumnak most azon kell dolgoznia, hogy az ajándékba kapott repülőgépen kiépítse a megfelelő védelmi rendszere, az elnök biztonsága érdekében.

Trump a Boeing 747-et azért kapta hogy lecserélje a légierő 40 éves gépét és addig használhatja Air Force One-ként, amíg 2029 januárjában letelt hivatali ideje. Akkor a tulajdonjog átkerül az alapítványra, amely felügyeli a gépben maradó beépített elnöki könyvtárat.

Az adminisztrációs tisztviselők elemzést készítettek, amely bizonyítja, hogy a repülőgép elfogadása törvényes volt. Az EMOLUMSS az Egyesült Államok Alkotmányának záradéka azonban ki mondja, hogy kormányhivatalban lévő személy, a kongresszus beleegyezés nélkül nem fogadhat el „király, herceg vagy külföldi állami hivatalnoki címet”.

The Economist

Viszlát, Tesla!

Az elmúlt évek nem voltak kedvezőek az elektromos autók számára. Tavaly, lejárta a támogatások, lelassult az áremelkedés és hiányzik az infrastruktúra. Most azonban, ugyan nem minden gyártó számára, a piac emelkedő tendenciát mutat.

A piac lassan felépül, az új szereplők túllépik a korábbi e-autó úttörőjét, míg a németországi és osztrák politika lelassíthatja a felfelé ívelő tendenciát.

Az osztrák Statisztikai hivatal szerint Ausztriában 2025 januárjában és februárjában 8055 e-autót helyeztek forgalomba, azaz 31,1 százalékkal többet, mint a tavalyi időszakban. Az összes alternatívával rendelkező autók száma, beleértve a hibrid meghajtókat is, 55,6 százalékkal emelkedett. Tehát az elektromos és hibrid autókra sokkal nagyobb az igény, mint az várható volt.

Az EU-ban az autók regisztrációja az év eleje óta három százalékkal csökkent, de ezen belül az elektromos autóké 28,4 százalékkal növekedtek. Az ACEA Európai Autógyártó Szövetség szerint ez azt jelenti, hogy az akkumulátorral működtetett járművek részesedése 15,2 százalék az EU autópiacon.

A jelenlegi piaci elemzések egyértelműen mutatják, hogy a trend az alternatív hajtásrendszerekkel felszerelt autók felé halad. A Tesla járművek értékesítése az év eleje óta Európában 58 százalékkal csökkent az előző évihez képest. A Volkswagen Csoport ugyanezen időszak alatt körülbelül 180 százalékkal több akkumu-

látoros autót adott el. A BYD és a Polestar gyártók az év eleje óta 94, illetve 84 százalékkal növelték eladásait.

A BYD kínai gyártó a nemzetközi piacon a Tesla legerősebb versenytársává vált. A BYD tavaly 4,27 millió autót értékesített, bár a márka még nem képviselteti magát az amerikai piacon. Ehelyett a BYD jelenleg az európai terjeszkedésre összpontosít. A jelentések szerint, tervezi egy németországi gyár építését. Különösen indokolja ezt a Grünheide-i Teslas Gigafactory-ban kialakult feszült helyzet, mely a munkamenetek eszkalálódásához vezetett.

Az ÖAMTC számításai szerint ezek a változtatások akár több száz euróval is megdrágíthatják az elektromos autókat évente, méretüktől függően. Kétségtelen, hogy az elektromos autók piaca továbbra is dinamikus marad.

scinexx

Egy Homo erectus a tengerfenékről

A Jáva partjainál felfedezett fosszilis maradványok megváltoztatják a délkelet-ázsiai korai emberekről alkotott képünket. A Homo erectus utolsó képviselői valószínűleg egy már elsüllyedt terület – a délkelet-ázsiai Szunda-shelf-et – használták menedékként. Erre bizonyítékok a Jáva partjainál a tengerfenéken talált 140 ezer éves fossziliák. Ezek az első bizonyítékok arra, hogy korai emberek éltek ezen az akkor még szárazföldi hídon. De ellentmondanak azoknak a közhiedelmeknek is, miszerint Jáva szigete földrajzilag elszigetelt volt ebben az időben – és új kérdéseket vetnek fel a régió korai történelmével kapcsolatban.

Kelet-Ázsia az emberiség történelmének egyik legizgalmasabb helye. Körülbelül egymillió évvel ezelőtt a Homo erectus, az első korai ember, aki elhagyta Afrikát, elérte ezt a területet. Belőle számos korai emberfajta fejlődött ki, amelyek helye az emberi családfában máig sem tisztázott. Ezek közé tartozik a törpeszerű „hobbit-ember”, a Homo floresiensis, a Fülöp-szigeteken felfedezett Homo luzonensis, valamint számos Kínában és Tajvanon talált fosszília, amelyek besorolása még mindig nem tisztázott. A DNS-elemzések szerint a gyenyiszovaiak és a neandervölgyiek képviselői Délkelet-Ázsiába is eljutottak.

Jáva északi partján a kis Madura szigetétől elválasztó szorosban több mint ötmillió köbméter üledéket és törmelékemelt ki a tengerfenékről, hogy egy mesterséges sziget létrehozására használják fel. Ennek következtében jégkorszaki lerakódások is a felszínre kerültek. Harold Berghuis a hollandiai Leideni Egyetemről kollégáival megragadta a lehetőséget, hogy fossziliákat keressen ezekben az üledékekben.

Valójában megtalálták, amit kerestek: több mint 6700 jégkorszaki vadállat fosszilis csontjai mellett a kutatók két korai ember koponyatöredékét is felfedezték. Az első csont a homlokból ered, és magában foglalja a szemöldökgerinc egy részét is. A második fosszilis csont a koponya tetőjéről származik, és a központi csontvarrat egy szakaszát mutatja. A kormeghatározás kimutatta, hogy ezek a fossziliák körülbelül 146 000 és 131 000 évvel ez előtről származnak.

EGYHÁZ

Habemus Papam

A történelem 267. pápája a május 8-án megválasztott Ágoston-rendi szerzetes, Robert Francis Prevost, az első amerikai pápa. Ő nemcsak a Vatikán állam feje, hanem Róma püspöke is. Új feladatához a XIV. Leó nevet választotta, ami előrevetíti, hogy mint XIII. Leó – akire arcvonásai rendkívül hasonlítanak – tevékeny pápa lesz.

A sikeres pápaválasztáshoz a 133 bíborosból 89-nek a szavazatára volt szükség. A konklávé Európát 54, Ázsiát 21, Afrikát 17, Közép- és Dél-Amerikát 21, Észak-Amerikát 21, Óceániát négy bíboros képviselte.

A barátai által „Bob” néven ismert Robert Francis Prevost, 1955. szeptember 14-én született az illinoisi Chicagóban. Francia és olasz származású apja, Louis Marius Prevost, a második világháborús haditengerészeti veteránja és egy iskola adminisztrátora, anyja, Mildred Martínez könyvtáros, spanyol származású volt. Prevostnak két testvére van. Az idősebb Louis Martín Floridában él és a katonaságban szolgált, másik testvére, John Joseph Illinoisban az oktatásban csinált karriert.

A Prevost fiúk egy Chicagóhoz közeli kisvárosban, az illinoisi Doltonban nevelkedtek. Robert 1973-ban fejezte be középfokú tanulmányait a Szent Ágoston Szeminárium középiskolájában. Közben folytatta a kisiskoláskorban megkezdett ministráns szolgálatot a Miasszonyunk Szent Mária Templomban. 1977-ben a katolikus magánegyetemen a Villanova-n matematikai diplomát szerzett. Ez a legrégibb Ágoston-rendi felsőoktatási intézmény Pennsylvániában. Prevost, amikor végzett, az angol mellett már beszélt spanyolul, olaszul, franciául és portugálul, és olvasott latinul és németül.

Prevost már korán úgy döntött, hogy pap lesz, és 1977 szeptemberében novíciusként csatlakozott a Szent Ágoston-rendhez, a Szeplőtelen Fogantatás Egyházban, a Missouri-i St. Louis Compton Heights szomszédságában. Az első fogadalmát 1978 szeptemberében, ünnepélyes végső fogadalmait 1981 augusztusában tette.

1982. június 19-én kinevezték papnak, a római Ágoston-rendiekhez. 1984-ben Kánonjogi vizsgát tett és 1987-ben Kánonjog docensi diplomát szerzett a római Aquinói Szent Tamás Pápai Főiskolán, 1985-ben csatlakozott a perui Ágoston misszióhoz. Rövid megszakítás után 1988-ban visszatért Peruba, ahol a következő tíz évet Trujilloban az Ágoston-rendi szeminárium vezetésével töltötte.

1999. március 8-án az Egyesült Államokban az Ágoston-rendi tartomány chicagói vezetője lett. 2001-ben hatéves időtartamra megválasztották az Ágoston-rendiek priorjává, 2007-ben újra választották, ismét hatéves időtartamra.

2014. december 12-én, szentelték püspökké Chiclayo-ban. Prevost 2015-ben megszerezte a perui állampolgárságot. 2019-ben az Oktatási és Kulturális Bizottság elnöke, majd a Caritas Peru vezetője lett. 2023. január 30-án a Chiclayo-i érseki cím mellé, Ferenc pápa nevezte ki a püspökök dicasteriájának prefektusává, majd a római Ágoston-rendi szent Mónika kápolna bíboros-diaconjává.

Prefektusként kulcsfontosságú pozíciót töltött be a római Curia-ban. Az iroda felel a püspökjelöltek értékeléséért és ajánlásáért szerte a világon. Ez a szerep megnövelte Prevost ismertségét és befolyását a katolikus egyházon belül, és emelte személyét a pápai konklávé előtt. 2025. február 6-án Ferenc pápa a Róma tartománybeli Albanó egyházmegyét ráruházva előléptette püspök bíborossá.

Tíz nappal a megválasztása után május 18-án sor került XIV. Leó pápa hivatalos beiktatására. Az ünnepség során a szentmise előtt ráhelyezték a fehér gyapjából készült palliumot és az ujja rá húzták az ő jelképeivel aranyból elkészített úgynévezett „halász gyűrűt”.

Imájában a mise végén szolidaritásra és diplomáciai kezdeményezésekre szólított fel a konfliktusövezetekben, Kelet-től Európáig.

Beiktatásán hivatalos delegációként mintegy 150 fő volt jelen. Köztük nemcsak az országok, hanem más vallások képviselői is, beleértve a zsidó közösség mellett a muszlim, hindu, buddhista, szikh, zoroasztriánus és dzsaina vallásúakat is.

A szertartást követő kétszázezres tömeg a Szent Péter bazilika előtti téren ujjongva ünnepelte a papamobilban körbe guruló pápát.

A Péteri szolgálat kezdetének napján XIV. Leó fogadta Dina Ercilia Boluarte Zagarra perui elnököt és Zelenszkij ukrán elnököt. Bartholomeo konstantinápolyi ökumenikus patriárkával is ezen a napon folytatott teológiai párbeszédet és ketten együtt imádkoztak „legkedvesebb barátjuk” Ferenc pápa sírjánál.

James David Vance-t, az USA alelnökét az ünnepségek utáni napon fogadta a pápa.

XIV. Leó arra hívja fel a figyelmet, hogy tegyük magunkévá a „találkozás diplomáciáját”. „Váljunk olyanná, aki a történelem során tartós békét vet, ne pedig olyanná, aki áldozatokat arat.” A Szent-szék elkötelezett a béke és az igazságosság előmozdítása mellett egy olyan világban, amelyet megosztottság, konfliktusok és sürgető globális problémák jellemeznek.

Egyértelműnek tűnik, hogy XIV. Leó folytatja a Ferenc pápa által megkezdett munkát, a szegények, az elesettek támogatásában. Az egyház felépítésében várhatóan nem fog változásokat kezdeményezni, mert a nők diakontára történő elrendelését nem támogatja. Szerinte ez „nem feltétlenül oldja meg a problémát”, és „új problémát okozhat”. Kifejezetten ellenzi az eutanáziát és az abortuszt.

Véleménye szerint a katolikus egyháznak nagyobb lépéseket kell tennie az éghajlatváltozás ellen, „a természet felett uralkodni nem szabad zsarnokian”.

FETES

BÉCSI NAPLÓ

Nyugat-Európa egyetemes magyar nyelvű lapja

olvassa – terjessze – támogassa

www.becsinaplo.eu

Új postafiók címünk:

A-1010 Wien, Pf. 58

IBAN: AT572011100000446793

Kérjük jelezze címváltozását!

MAGYAROK SVÁJCBAN

Kezdetek

Visszatekintve a Svájcba került és itt élő magyarok múltbéli történetére, szembeötlő, hogy túlnyomó többségük valamely magyar apokaliptikus jelenség következtében került ide. Lett légyen ez valamely európai háborús konfliktus, vagy a belső magyar forradalmi és szabadságharcos fegyveres esemény következménye. Létszámszerűen az 1956-os szabadságharcunk következtében került 14 ezer magyar Svájcba, kiknek közösségépítő és a kultúránkat, a nemzettudatot ápoló és megtartó tevékenysége meghatározta szervezeti struktúrájuk formai és tartalmi küldetését. Ez a szervezeti struktúra részben még ma is működik, elsősorban az egyházközösségek, a cserkészlet, a hétvégi magyar óvodák és iskolák, de nem kevésbé a nagyvárosokban eddig működött, az 56-os szellemiséget magán hordozó magyar egyesületei új tagokkal történt feltöltődése révén.

A magyarok száma Svájcban, tartózkodási idejük szerint

Csupán az utóbbi időben, Magyarországra EU-s csatlakozása után, elsősorban a szabad munkaerő vándorlás következtében – a várt politikai emigráció biológiai felmorzsolódása utolsó óráiban – történt az a „csoda», hogy a ma itt élő magyarok száma elérte a 40 ezret. Ennyi magyar még soha nem tartózkodott Svájcban sem átmeneti, sem pedig állandó jellegű jelenlét formájában. Kérdés marad, hogy ebben a számban az ide került erdélyi, délvidéki, felvidéki és kárpátaljai magyar beszámítható-e. Minden bizonnyal nem.

Ezért az összlétszám megközelíti az 50 ezret is. Svájci tartózkodási idejüket nehéz pontos számokban kifejezni. Azért is, mert a svájci statisztikai adatok ezt nem tartalmazták. Az itt élő magyarok többsége átmenetileg tartózkodik itt. Ez az időhöz kötött munkavállalásukkal és gyermekek esetében a gyermekeik beiskoláztatásával és tovább tanulásával függ össze. Sokan a külföldi tartózkodásukat egyfajta anyagi gyarapodáshoz is kötik, amelynek birtokában szülőföldjükön vállalkozóként vagy beruházóként szeretnék folytatni életüket. A tartósan itt tartózkodó (állampolgár, letelepedett, regisztrált) magyarok száma az itt élőknek mintegy 25–30 %-át teheti ki.

Földrajzi elhelyezkedésük

Mint ismeretes, Svájc 4 eredeti kultúrájú és nyelvű népcsoport, a német (60%), a francia (27%), az olasz (8%) és rétoromán - eredetileg ősi kelták (5%) 26 kantonból álló föderatív államszövetsége, a CONFOEDERATIO HELVETICA. A magyarok elhelyezkedése is a svájci népességi arányokat követi. A jelenlegi Svájcban élő népesség 9.2 millió, ebből az őslakosok száma 6 millió. A maradék 3.2 millió „idegen”, vagy már behonosodott volt idegen, vagy befogadott menekült, vagy 2.1 millió migráns vagy vendégmunkás. (Svájcban, ahol négy „hivatalos nyelv” van, minden népcsoport az általa többséget alkotó régióban a saját nyelvét használja, szóban, írásban, hivatalban, oktatásban és a tájékoztatásban is.)

Ezt a tagoltságot az újonnan érkezett magyarok alapos angol nyelvtudásukkal egyenlítik ki, miután ez már jellemző a helyi „őslakosok” közötti kommunikációra is. Legtöbbször a gazdaságilag domináns német nyelvterületen élnek és a nagyvárosok vonzáskörében. A többi nyelvterületen főleg a szolgáltatási ágazatokban helyezkednek el, mint a gasztronómia, egészségügy, infor-

matika és a mezőgazdaság (főleg az Erdélyből-Székelyföldről idekerültek).

Életkoruk, foglalkozási tagozódásuk

Mint az egész „nyugati gazdasági övezetbe” kitántorgott mintegy 6–700 ezer (szemben kifejezve migráns) magyarra is jellemző, többségük 35 évnél fiatalabb. Meglepően sokan gyermekes házaspárok. Legtöbbjük beiratja gyermekét a hétvégi óvodába és iskolába, sőt: sokan különbözeti ún. pótoktatást, vagy különbözeti összehasonlító vizsgát is végeztetnek Magyarországon.

Politikai beállítottságuk

Mivel az újkori magyar migrációt nem politikai (hanem inkább szociális-gazdasági) okok motiválták, politikai hovatartozásukat legfeljebb a magyar választások alkalmával leadott szavazataik szerint lehetne azonosítani. Erre lehetőségünk nincs, akiknek pedig van és lenne, nem hozzák nyilvánosságra.

Svájc még mindig nem az EU tagja, a nem állampolgár külföldiek túlsúlyával szeretnék Svájcot is az EU kötelékében látni. Ebben a kérdésben az itt élő magyarok, talán a bennünket érő sorozatos magyarellen-es EU politika miatt is, inkább euroszeptis magatartást tanúsítanak.

Megfigyelhető viszont, hogy a magyar rendezvények résztvevői között az új és a régi generáció magatartását egyféle közömbösség, érdektelenség, sőt kölcsönös távolságtartás jellemzi. Ezt a digitális generáció kommunikációs lehetőségei okozzák, amely egyre ritkábbá teszi a személyes, szemtől-szembeni beszélgetéseket és csoportos együttléteket.

A lelépő emigrációnak nem sikerült az „áhitott” generációváltásra, sem önmagát, sem az újonnan érkezőket felkészítenie. Az egyik kirívó fogyatékoság, a magyarságkép javításának elmaradása az újonnan érkezettek részéről. Ezt pedig legjobban a magyar nemzeti ünnepeink rendezvényeivel lehetne elérni, ahová egyre több svájci közéleti személyiséget és polgárt is vendégül lehet látni.

Egyházak

Valamikor 8, saját lelkésszel rendelkező, a svájci hatóságok által eltartott katolikus magyar egyházközösség, és 8 protestáns, 3–4 saját lelkésze volt Svájcban.

Most, mire tétszámunk megtöbbszörözött, már csak 6 katolikus (Zürich, Bazel, Bern, Genf, Lausanne és Lugano) egyházközösséggel rendelkezünk. Ebből csak a zürichi kap svájci támogatást és fizetett lelkészt, a többi önfenntartó alapon működik. A református gyülekezet száma nem csökkent, de svájci anyagi támogatásban nem részesül, önfenntartó alapon működik, beleértve még a templomok használatát és a lelkészek honoráriumát is. Tiszteletére válik a magyar katolikus és református egyháznak, hogy a svájci magyar egyházközösségeket anyagilag támogatja, ezzel lehetővé téve az anyanyelvi lelkiszlolgálatot.

Régi és új civil szervezetek

A svájci magyar közösségi élet súlypontjai Zürich, Genf, Bazel, Bern, Luzern, St.Gallen, Fribourg, Lugano nagyvárosok. Össz-svájci téren már csak a 14 egyesületet tömörítő (asszociáló), Magyarországról anyagilag és a Körösi Csoma Sándor ösztöndíjjal is támogatott SVÁJCI MAGYARHÁZ ALAPÍTVÁNY tekinthető országos szintű szervezetnek. A legaktívabb szervezetek a Cserkészklub Zürichben, Genfben és Bernben, a Zürichi Magyar Egyesület, a Genfi Magyar Kulturális Központ saját helyiséggel és könyvtárral, a Berni Ma-

gyar Egyesület, a Bázeli Magyar Kulturális Egyesület, s a működő magyar táncscsoportok Genfben, a PANNONIA Bernben, az ÓPERENCIÁS Zürichben, és még néhány nem állandó jellegű ad hoc táncscsoport.

A svájci magyar diaszpórában is eluralkodik az internetes, facebookos (Google, Youtube, Messenger stb.) közösségsszervezési forma, amit Csoportoknak neveznek. Városi, kantonális, országos jellegű csoportok egész sora található ezeken a csatornákon. Némely több ezer bejegyzett taggal. Tartalmilag egymás tájékoztatását végzik a munkahelyek, lakások, utazások, költözések, adok-veszek börcék, és természetesen a párkapcsolatok hirdetéseivel és közzétételével.

Kulturális igényeiket a gyakori szülőföldre járással, és néhány magyarországi, főleg a könnyű műfajokban jártas előadók svájci vendégszerepeltetésével (természetesen belépővel) élik ki, vagy kompenzálják.

Egészeiben elmondható, hogy a szakmailag jól képzett és már a digitális világban felnőtt új magyar generáció is megtalálta helyét az új környezetében, él, dolgozik, tovább művelődik és nem vesz el.

A közösségi élet keresztmetszete

Meglepően sokan gyermekes házaspárok, ezért, ha mindkét fél munkaviszonyban van, szabadidejüket a gyermekeikre fordítják. Svájcban 6 hétvégi magyar óvoda és iskola működik mintegy 250–300 beiratkozott gyermekkel. Ezekben szakavatott fiatal, magyarhoni pedagógiai képesítéssel rendelkező – főleg nők – végzik az oktatást. A kétvégi iskolák önállóan működnek, viszont szoros együttműködésben a magyar nagykövetséggel és helyenként a helyi magyar szervezetekkel és egyházközösségekkel.

Az újonnan érkezett felnőttek közül az egyházi szertartásokon kevesen vesznek részt, de így is már a többségét alkotva a templomba járó híveknek.

KÉTNYELVŰ OKTATÁS

Hogyan válik egy gyermek kétnyelvűvé? Nyelvi integráció az iskolában

Aktuális témát boncolgatott az *Ausztriai Magyar Kutatóintézet* és a *Bécsi Egyetem* közös szervezésében megrendezett vendég-előadás május 15-én este: sokak számára ismerős helyzet, amikor egy gyermek megérkezik egy új ország új iskolájába, ahol számára új nyelven beszélnek. Minden új. Ha szerencsés a gyermek, akkor ez „csak” új és nem idegen, és sosem válik majd azzá, hanem inkább elfogadhatóvá, megszokottá, majd egyszer talán természetessé. Az előadásban arról esett szó, hogy az oktatáspolitikai milyen módon segítheti ezt a folyamatot, valamint szülőként és tanárként hogyan tehetjük minél könnyebbé az „újba” csöppent gyermek mindennapjait.

Dr. Schmidt Ildikó a Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének egyetemi docense régóta foglalkozik a két- és többnyelvűség, azon belül az intézményi beilleszkedés nyelvi vonatkozásaival. Tudományos érdeklődése középpontjában jelenleg a nyelvelsajátítás és a nyelvtanulás folyamatainak a kapcsolata, valamint a nyelvtudás dinamikus változásának feltérképezése áll a magyart idegen nyelvként tanulók és két- vagy többnyelvű beszélők esetében. Mivel egyetemi oktatói tevékenysége mellett a budapesti Deutsche Schule tanára is, ahol magyart, mint idegen nyelvet tanít diákoknak, kutá-

Öreg harang

Fejlődő tendencia a hétvégi magyar iskolák, az egyházi élet és az ifjúsági rendezvények terén mutatkozik.

Stagnáló tendenciát az eddigi egyesületeink taglétszámának csökkenése és általuk rendezett – főleg nemzeti ünnepeink gyér látogatottsága mutat.

Hanyatló tendenciának a magyar diaszpóra (és ez szerte a világban) létének, küldetésének és az összmagyarság iránti felelősségvállalásának (szolidaritásának) a jelenlegi állapota tekinthető. Ezért azt a hangoztatott szöveget, hogy a diaszpóra erősséget jelent a magyarságnak, alaposan meg kell vizsgálni, hogy miben és hogyan, mert a tapasztalat nem ezt igazolja.

Mit hoz a jövő?

A még vagyunk, de meddig és hogyan kérdés több mint indokolt. Csak az okos gondolatok és tervek (**átgondolt nemzetstratégia**), a jó szervezőkészség és a bátor tettek (**szolidaritás**) segíthetnek bennünket jövőnk sikeres alakításában, az egész Kárpát-medencében és a világban szétszóródva is.

B. SZABÓ PÉTER, Zürich

HOVATARTOZÁS KÉRDÉSE

Idén végigjártam a Kárpát-medence magyarlakta országait. Márciusban egy hetet töltöttem el a kárpátaljai magyaroknál is. Láttam falvakat, városokat; óvodákat, egyetemeket; beszéltem politikuskokkal és munkásokkal; katonákkal, civilekkel; magyarokkal, ukránokkal, oroszokkal. (Mindhárom nyelvet beszélem, értem.)

Nos, mi ma a valós helyzet Kárpátalján? A helyzet ma Kárpátalján kegyetlenebb! *Éjjel szól a sziréna, a temetőben katonasírok tornyosulnak, a legény elmenekül, az érett férfi bujdosik, az aszszony gürcöl meg sír, a magyar határőr kiönteti a gyereknek szánt kocsonyát, és egyre gyakoribb a kérdés: melyik is a mi zászlónk?*

A kérdés jogos, mert a kárpátaljaiaknak volt az elmúlt 100 év során a legtöbb zászlajuk. Tartoztak a Monarchiához, Csehszlovákiához, Magyarországhoz, Szovjetunióhoz, Ukrajnához. – Pedig a sok „utazás” helyett mi itt soha másra nem vágytunk, mint nyugalomra és békére – mondta nekem egy idős férfi a kettévágott falu, Szelmenc utcáján. – Ma sem arra lenne szükségünk, hogy a hivatalban a feliratok magyarul meg ukránul is egyforma betűmérettel legyenek kiírva, hanem béke kellene ide, béke, béke, de nagyon. Ha béke lenne, mindenünk meglenne.

Béke pedig sajnos Kárpátalján nincs. Már jó három éve dúl a háború. Már jó három éve rohamosan fogy Kárpátalja magyar lakosainak száma. A háború előtt még 150 ezren lehettek, mára talán maradt 50 ezrenyi magyar. Hová lett 100 ezer ember? Aki csak tehette elköltözött Magyarországra. Néhány száz vagy ezer férfi láthatatlanná vált, bujdosik a behívó elől, a 17–18 év közöttiek elszöktek Magyarországra, mielőtt katonasorba vennék őket. Az utcákon gyerekeket meg aggastyánokat látni, meg nőket és amputált kezű, lábú embereket.

Szomorú sors, kegyetlen sors, annak is, aki maradt, meg annak is, aki elment.

A nemzetünknek egy része eltűnőben, kiveszőben van. A kárpátaljai magyarság a megszűnés határára került. És mindehhez Magyarország tettelegesen segítséget nyújt. Igen, nemcsak tétlenül nézi, hanem még hathatósan segít is abban, hogy a háború ne érjen véget, hogy az ottaniaknak a béke elérhetetlen legyen, s ezért minél többen elmeneküljenek szülőföldjükről. Az ott maradottakat meg azzal kecsegteti, hogy „türelem, rövidesen bevonul a magyar hadsereg Kárpátaljára, ahogyan azt tette 1939. március 15-én is!”. Igen, kérem, ez itt nem elírás, nem vicc! Ott jártamkor sokszor, sok helyütt feltették nekem a kérdést: „Mikor jöttök már?” Előbb nem értettem, aztán kifejtették: Az a hír járja, hogy rövidesen bevonulnak a magyarok, már magyar zászlókat is osztogatnak, és újra Magyarországot leszünk! Kicsit játszadozzunk a gondolattal: Kárpátalján a háborús bevándorlókkal együtt közel 2 milliónyian laknak. Ebből 50 ezer a magyar. A többiek ukránok, oroszok, románok, rutének, szlovákok, cigányok, németek, zsidók, beloruszok. Ebből az ukrán anyanyelvűek 1,4 millióan vannak. De semmi gond, tanuljon meg mindenki magyarul, ha már az új zászló magyar lesz. Egyébként ez sem vicc, mert Munkács magyar nyelvű középiskolájának 300 diákja közül 250 ukrán. Mivel alig beszél-

Melyik is a mi zászlónk?

A kárpátaljai kocsonya (története)

nek magyarul, a pedagógusok 2 nyelven oktatnak: ukránul és magyarul. A magyar nyelv tanulásának ma több oka is van. Egyrészt Budapest csak 300 km-re van (Kijev közel 800 km), ezért lehetnek majd Pestre egyetemre. Másrészt, ha a gyereke tud néhány szót magyarul, akkor megkaphatja a magyar útlevelet (meg a szülők is), így máris nyitva áll egy kapu, ha idáig is elérne a háború. Kárpátalján ma a nyelvtörvény szerint, ahol a lakosság 10%-a fölötti a magyarok száma, ott lehet magyar tanítási nyelvű iskola. Munkácson lakik 150 ezer ember, ebből kb. 2 ezer magyar. Ez ugye alig 1,5%. Mégis van 2 magyar középiskola. Hogyan? Ahogy leírtam: ukrán diákokkal. Ennyit hát az „átkozott” ukrán nyelvtörvényről!

Szóval, van, aki a magyar bevonulásban hisz, van, aki önkéntesként bevonul katonának, meg van, aki 3 éve napot sem látott, mert a pincében bujkál.

Meg van az Anya, aki egy ezer lakosú határmenti faluban tanítónő, gyámolítja 2 szülőjét, neveli 2 kiskorú gyermekét, bújtatja férjét, és imádkozik a Debrecenbe menekült 19 éves fiú gyermekéért. Az Anya elmesélte nekem az elmúlt hétvégén átélt szívszorító történetet. Íme a kárpátaljai sors, a háború, a kieroszakolt politikai helyzet egyik „mellékterméke”. Az Anya kéthetente elutazik Debrecenbe, hogy vigyen a fiúnak tiszta ruhát, pénzt, élelmet. Legutoljára kocsonyát kért a gyerekek. Az Anya megfőzte, becsomagolta, hűtőtáskába tette. Hajnali 5-kor kelt, az ukrán határon simán és gyorsan átjutott, mint mindig. Aztán a néhány száz méternyi senki földjén gyalogolva azért imádkozott, hogy „jó” magyar vámost fogjon ki, mert egyébként baj lesz a kocsonyával. Sajnos, nem volt szerencséje. Hosszú ideig, jó óra hosszát tartott az útlevélvizsgálat, majd jött a mogorva, pökhendi vámos. Előbb elkérte az útlevelét. Az Anya büszkén mutatta a magyar hivatalos okmányt. Aztán jött a kérdés: Mi van a táskában?

– Kocsonya, a gyerek... – mondta volna az Anya, de a vámos a szavába vágott: – Élelmiszert nem lehet bevenni: kidobni vagy vissza lehet fordulni!

Az Anya sírni kezdett, a vámos az útlevéllel hadonászott: – Kidobni! – kiabálta, hogy a sorban álló többi anya is hallja és értsen a szóból. Ugyanis ilyenkor, szombaton anyák tömege kelne át a határon, hasonló céllal: meglátogatni elmenekült gyermekét, férjét. Legtöbben visznek magukkal egy kis hazai elemózsiát, bízva a vámosi jóindulatban. Ami gyakran bejön, és gyakran nem. Most ez utóbbi történet.

A magyar Anya, magyar útlevéllal, kénytelen-kelletlen, zokogva kidobja a kocsonyát. A kuka már tele elkobzott étellel. A hercehurca miatt lekési a vonatot, 3 órát várakozik, majd dél is elmúlik, mire Debrecenbe ér. Útközben azon gondolkodott, mit is mondjon a fiúnak: miért nem hozott kocsonyát? Mondja meg az igazat? De hát ez szégyen, hogy a magyar vámos így kibabrált vele. Ezt ő, az Anya, magyar útlevéllal, szégyelli a fia előtt. Inkább azt találja ki, hogy nem kapott megfelelő húst, majd két hét múlva hoz kocsonyát. Aztán siet vissza, hogy estére ott-hon főzhessen vacsorát a többieknek. Hazafelé szintén töpreng, mit mond-

jon a férjének? Hogy a gyereknek nagyon ízlett a kocsonya, vagy mondja el az igazat. Szégyen a hazugság, de a megálázó igazság még nagyobb szégyen. A cél érdekében otthon is hazudni kényszerült.

Szánja-bánja, hogy hazudott, pedig ő semmi mást nem akart – ebben az áldatlan háborús időben, amikor minden a feje tetején áll, amikor mindenki az életéért küzd, amikor az emberi jóindulat kis fényt vihetne a sötét mindennapokba – csak egy tál kocsonyát vinni az anyaországba szakadt gyermekének. Egyetlen egy tál kocsonyát! És ezt sem lehetett! Hát miféle világ ez?

– Melyik is a mi zászlónk? – kérdezte az Anya. – A szovjet, az orosz, az ukrán, a magyar...? Ha a magyar a miénk, akkor háborúban miért nincs legalább ennyi ki-

A TÁJNYELV ÉRTÉKELÉSE

A nyelvjárás érték gyanánt

A Vazs megyei nyelvjárás mind a nyugat-dunántúli nyelvjárás riészé el-sősorba ja hangzástilágáva, riészbe ja morfológiájáva, s keviésbié a sajátosz'szuókiészletive különbözíg a többi magyarországi nyelvjárástu, bár kiészút nehán, a nyelvjárásterületnek a többi nyelvjárásiétu különbözűő szuókinsit bemutatú szuótár (illen például a Balogh Lajos búki nyelvjárási szuótára). De aziér lehet összőállittanyi ollan vazsi szövegéket, amiket nem is ollan éccérü el-sűő hallásra mégíertenyi. Piéldául:

Jába mondom ennek a baca gyereknek, hogy ugy elagyabugyállak, hob'belegebedsz, ha nem kész fő ja sámliru, oszt nem viüszö ja bëcciénék még a bongyordisznuónak füjjet. Elösszőr rá së bajszintott ez a csömölletës kölök, mer mindën áron elakart mënnyi ja vursliba, hoffölüllön a ringispilre még virslit ëgyën. Csag akko nyugodod még, amikor aszontam nekijjé, osztá csak ereggy, ha van kedved ebbe ja gabuorgya üdüőbe kimënnyi. Maj' mëglátod, mëllen nehiéz lëssz gobáncúnyi ja sárba, osztá maj' föhömbölöcc, mind ëg'guggyatt embër. De aziér előbb csak fogd a sajtárt, oszt vügyié annak a gësztruónak vizet, mer miég mëggebed a szomgyuságtu. A zsomborbu mëk szuórgyá magot a tikoknak. Mëg raktyá ja tüzre fát, hon'ne csag büzölögg/gyön, hanëm rëndëssen iég/gyën. Bár banga ja kölök, de aziér mëkcsinyáta, amit montam nekijjé.

A továbbiakba is hat kinozzam a kedves uóvasuót azza, hony'nyelvjárásba írom a szövegét, bár eredetileg csag ëggyetlen ëggy gyellegzetësségét akar-tam gyvellüni, ami a magyar nyelvterület nar'riészire jellemzűő, a kiétfiélë e hangot. En'nëm tükrözűődik a zakadiémiai helësirásba, bár van nekijjé fontos szerepë. Ami ja köznyelvbe még a helësirázsba ëfformán *mentek*, annag minálunk niéggy jelëntiészë is van: *ti mëntëk valahá, úk mëntek valahá, iën mëntëk valakit, úk mentek a biüntü.*

A lektöbbs magyar nyelvjárásra jellemzűő a kiétfiélë e hang mekkülömböszte-tiészë (*embër, gyerek*, más lejegyzës szerint *ämber, gyärek*) – eszt juó vuóna tükröztetnyi ja helësirázsba jis. Igy attuk ki annak idejin a vazsi születiésű Sente

vétel, hogy kocsonyát adhassak a gyermekemnek. Nekem nem új nyelvtörvény kell, hanem béke, ahol egy tál kocsonya is „átmehet” a határon.

Utóirat: Múlt héten Erdélyben, Romániában voltam. Vittem magammal kolbászt. Visszafelé hoztam magammal mics-et, fűrjet. Mentem, jöttem, határórt sem láttam. Persze, Románia már EU, Schengen.

Aztán itthon a postaládámban a kampany-levél: szavazzak, hogy Ukrajna ne legyen (lehessen) EU-tag! A tagságot 27 tagországból csak egyetlen ország, Magyarország nem támogatja. Tehát csak mi ellenezzük, hogy a kárpátaljai magyarok szabadon jöhessenek az anyaországba.

Szegény Anya! A kocsonyája továbbra is Ukrajnában marad. A fia meg Magyarországon. Ő meg a kételyek között: melyik is a mi zászlónk?

ZOLCER JÁNOS

Imre Kalévala-fordittását, még a szétu éposz iés kiét szétu épikus iénék magyar fordittását (Nap Kiadó).

A többi nyelvjárási, füőleg alaktani sajátosságot nem kö országossan etergyes-teni, mer azok többnyire csak ëggy-ëggy szűkebb tájégysigre jellemzűők, mëk föburittaná az irodalmi nyelvet.

Na de miér is fontos a nyelvjárás?

Ahogy a nyelv az idëntitás ëggyik, sok nép esetibe a legfontosabb elemë, ugyan-ugy a nyelvjárás erűösitti a heli idënti-tást, a szűkebb pátriájáho való kötűd-diést. Éccërsmind szervessen kötűődik heli niépköltiészeti mëg niéprajzi hagyományokho, kölcsönössen erűösídvë ëgymást. Sok küfüődi piélda mutattya (Niémeterszágtu lész-t- mëg Finnorszá-gig), hogy a nyelvjárások mëgűörziészë, használata ëggyütt jár piéldául a niép-viselet vállalásáva – nemzeti vagy heli ünnepek termiészetës velëjárója ja niép-viselet.

A nyelvjárás a köznyelv vagy irodalmi nyelv gazdagittásának fontos eszközü (lëhet), eziér is kö mëgőriznyi, viédenyi.

A nyelvjárás – el-sűősorba ja határon tulli magyarság esetibe – nyelvstratiégiai tiényezűő. A heli magyar nyelv-járást beszilűők iérziékűvő, hony'nyel-vük etiér az anyaországi köznyelvtü, s emián gyakran gunyujják úket, inkább fölaggyák anyanyelvüket iés áttiérnek az adott állam többsiégi nyelvre, fögyors-idva ezáta la zasszimiláciiúot.

Magyarországon, s átállába ja magyar nyelvterületën a nyelvjárások mëg a nyelvjárást beszilűők mëgitiéliészë nëga-tiv. Em'má politikai szinëzetët is kapott.

Ennek a tergyediészit az oskola akadáloszhattya mëg, mëg asz hogy nyelv-járási területën a nyelvjárásba, niép-szokásokka föglalkozó intiészmiényëket alapittanak (ahogy lész-tországba is), ahun nyelvjárázsba irt mëg a nyelv-járást niépszërüsittiű kiadványok is mëgjelënnék.

Vas Vármegye elnökinék támogatásáva ja vazsi nyelvjárás bekerüt a mëgyeji iértiëktárba. Ep'piéldakiépp szuógáhat más nyelvjárási riégijuók számára, s ked-vezűő esetbe kibontakozhat ëny'nyelv-járást viédüő országos mozgalom.

PUSZTAY JÁNOS

Többnemzetiségű nemzetépítés

Bíró Annamária monográfiájáról

Bíró Annamária monográfiát írt a XVIII. század második felének erdélyi szellemi és politikai folyamatairól, ami ismét bizonyíthatja, hogy milyen gazdag és értékes ez a korszak mindenben, ami a szépirodalomra, a nyelvre, a történet szemléletre vagy a politikára vonatkozik. Ez a jelentőség önmagában már eddig is érzékelhetővé vált, de még semmiképpen sem tekinthető közvélekedésnek, arról nem is beszélve, hogy maguk az okok sincsenek még elégségesen feltárva. Ez a monográfia határozott és maradandónak mondható előrelépés ezen az úton.

A széles kitekintésű monográfia középpontjában az August Ludwig Schlözer és Aranka György között folyó sokrétű és differenciált vita áll. A „felvilágosodás ideológiái” terminus szerepel a mű alcímében, szerencsés módon azonban maga a mű nem kizárólag eszme- vagy ideológia-történeti megközelítés, de interdiszciplinárisan történeti, ami egyedül felel meg a kiválasztott témának. A történeti elemzés megalapozásaként a szerző historiográfiai gondolatmenetekbe is belebocsátkozik. Következetes lépés ez, hiszen a XVIII. századi Erdély problémái az egyetemes felvilágosodás erőterébe kerülve szinte lehetlenné teszik, hogy bármely előre gyártott historiográfiai sémát ráhúzzanak. Nemcsak a szerző érdeklődésének középpontjában áll így a történeti rekonstrukció, de az Erdély helyzetéről értekező akkori legfontosabb szereplők is a történelmet értelmezik, ők maguk is saját eredetük és Erdély történetének rekonstrukciójával foglalkoznak, amiért önük is bekövetkezik a történelmi analízisből a historiográfiába való átszapas.

Erdély bevonódik szélesebb nemzetközi szellemi és politikai folyamatokba is, amelyekkel azonban legtöbbször csak közvetetten tud érintkezni, amiért is a *távolság* és az *áttételeesség* határozzák meg a folyamatokat. Jelentős történeti hatások kivételes kihívásairól van szó. A kihívások hullámszerűen követik egymást, még mai szemmel nézve is sebesen. Maga a fel-

világosodás, Mária Terézia és II. József, az egymást követő reformok, bennük a jozefinizmus, majd hamarosan a jozefinizmus kudarca és visszavétele. Ezt követően a francia forradalom és az első forradalmat követő háborúk. Nem szabad elfeledkeznünk a rövid ideig ismét aktuálissá váló török dimenzióról sem.

Mindezek az események folytonosan fűtik az erdélyi nemzetek eredetéről, történeti és politikai jogairól folytatott vitákat. A külső világ állandó változása, a felvilágosodás sokrétű értékelőelődásai szakadatlanul új szövegösszefüggésbe helyezik az erdélyi nemzetek történeti jogait, ami nemcsak a szorosabban vett jogi érvényességet jelenti, de a mindenkori *status quo* megváltozásának lehetőségét is előre vetítheti. Bíró Annamária nagyon alaposan rekonstruálja e történeti-jogi legitimációk rendjét. Ez monográfiájának egyik legnagyobb erénye. Eddig nehezen hozzáférhető összefüggéseket tesz hozzáférhetővé. Azon kívül, hogy az eszmék szintjén értelmezi a *Schlözer–Aranka-diszkussziót*, nagyon is közel hozza a történeti legitimációk, szerződések, megállapodások, autonómiák apróinak tűnő részleteit is. Ábrázolásából az a kép rajzolódik ki, hogy Schlözer szerepe ebben a vitában azért lehetett jelentős, mert konkrét álláspontjától függetlenül is komolyan veendő tudós volt, aki tekintélyes finnugor és egyéb őstörténeti érdeklődése miatt minősített módon tudhatott hozzászólni az akkori Kelet-Európához. Ez nemcsak különleges, de kétségtelenül szerencsés összefüggés is, hiszen az akkori Európában ez az érdeklődés még kivételesnek volt mondható. Ettől még nem feltétlenül van mindenben igaza, Arankát azonban mindenképpen nagy pozitív erőfeszítésekre készíti.

Az egyes Erdélyben élő népek eredetéről folytatott ekkori vita időben jócskán megelőzi a modern nemzetek kialakulásáról megalkotott *fichte* koncepció megszületését (1807). Az erdélyi vita nemzetfogalmi a fichte elképzelés sajátos változatát, egyenesen alternatíváját testesíti meg. A

nemzet születésének folyamatait főként olyan helyeken tanulmányozták, amelyek lényegében már egységes nemzetállamok voltak (természetesen a fogalom mindenkor történelmi értelmében). Ebben a vonatkozásban az erdélyi nemzetépítés szinte diametrális ellentéte a klasszikus fichtei kiindulásnak. Itt a több nép együttélését bonyolult intézményes, politikai, jogi szabályok rendezték, a *nation building*nek tehát ezekben a keretekben kellett megindulnia, illetve kiteljesednie. De majdhogynem diametrális ellentéte az erdélyi nemzetvita a későbbi fichtei klasszikus modellnek abban is, hogy Fichte a Napóleoni háborúk víziójának ellensúlyozásaként a nemzetalkotás (*nation-building*) dinamikáját az *állami és jogi intézmények átugrásával* gondolja el. A nép nemzeté váló önszerveződésének folyamatát önállónak gondolja, amelynek során ez a dinamikus fejlődés fogja majd meghatározni a későbbi intézményrendszert is. Az erdélyi nemzetek eleve valamiféle birodalmi államiságban definiálták önmagukat, amelyben az a különleges feladat merült fel Schlözer és Aranka előtt, hogy ebben a részben felvilágosodott, de mindenképpen Napoleon előtti keretben kíséreljék meg végrehajtani az egyes erdélyi nemzetek nemzetépítő feladatát. Az önszerveződés nem egy, legalábbis elméletileg létező intézmények nélküli térben megy végbe, de nagyon is bonyolultan intézményesen meghatározott térben. Ez nagy feladatot is ró a folyamatot irányító gondolkodókra és történeti távlatból az is elmondható, hogy ezt a rendkívül nehéz feladatot jól tudták megoldani. A Napóleoni háborúk teremtette átmeneti felfüggesztett állapotban a fichtei önszerveződés modellje elvontan elképzelhető volt, Erdélyben a birodalmi helyzet és a több nemzet együttélését biztosító intézményrendszer egy pillanatig sem ingott meg. A nemzetalkotás feladata azonban ebben a helyzetben is mindegyikükre hárult.

Bíró Annamária végigjárja ezt a folyamatot, követi az egymással folytatott vitákat és rekonstruálja a legfontosabb törté-

Sás

nelmi érveket. Sikeresen képes megoldani annak rekonstrukcióját, hogyan próbálják meg az egyes nemzetek egymással versengve végrehajtani saját nemzetépítésüket, oly módon megteremtteni saját lehetőségeiket, hogy eközben benne maradjanak a soknemzetiségű államalakulatnak az egyes nemzetek együttélését szabályozó szabályrendszerében.

Bíró Annamária: Staatspatriotismus, Nationalismus, Internationalismus. Ideologien von der Aufklärung bis zum Aktivismus in Siebenbürger und in Ungarn im langen 19. Jahrhundert (1789–1918). Praesens Verlag, 2023, 304 old.

KISS ENDRE

Lendületes fejlődés jelei

2025. május 17-én tartotta az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége rendes évi közgyűlését. Az egy év óta bekövetkezett változások új arcokon és azon a technikai újításon keresztül is voltak észlelhetők, hogy több tagegyesület videón keresztül kapcsolódott be a közgyűlés lefolyásába. Mindkét észrevétel kritikus töltetű, ugyanis a modern technika háttérbe szorítja a személyes találkozás lehetőségét, az új arcok pedig megújulásra vallanak ugyan, de ez a tény nem feledteti az alapító tagegyesületek visszahúzóását.

Seidler Andrea elnök sikeres évről számolhatott be, aminek leglátványosabb megnyilvánulásként említhető mind a Központi Szövetség irodájának, mind pedig a Bécsi Magyar Otthonnak felújítása. Az új arculat azért is emelhető ki, mert lelkes fiatalokat sikerült megnyerni, akik önkéntes munkával járultak hozzá ahhoz, hogy a Schwedenpatz-i magyar központ egyre több embert vonz a különböző rendezvényekre.

Az új vezetőség sikeresnek mondható aktivitással oldotta meg az újonnan jöttek csatlakozását. Ezen a téren a hagyományos rétegződés folytatódik, ami annyit jelent, hogy a magyarországi „vendégmunkások” nem keresik különösebben a meglévő egyesületekhez való csatlakozást, hanem inkább a saját igényeiknek megfelelő újakat alapítanak. Az új vezetőség érdeme, hogy a Központi Szövetség keretében sikerült egybefogni, egyben tartani a régebbit és az újat. Ennek köszönhetően 30-ra emelkedett a tagegyesületek száma. Pozitívumként említhető, hogy a rangos Bornemisza Péter Társaság is belépett a tagegyesületek sorába.

Csak remélni lehet, hogy az eddigi eredményekre építve a Központi Szövetség az egyetértés útján haladva sikeresen képviseli az ausztriai magyar közösségek érdekeit.

FELSŐPULYA 800 ÉVES

Beszélgetés Hannes Heisz polgármesterrel

1. Felsőpulya/Oberpullendorf 800 éves. Mit jelent 1225, az első említés dátuma a mai pulyaiaknak, főleg azoknak, akik nem különösebben jártasak a történelemben?

A legtörténelmibb nap minden felsőpulyai számára. A lakosságnak – legyen szó fiatalokról vagy idősekről – fontos a származás és az identitás.

2. Körülbelül fél évszázaddal ezelőtt Felsőpulya/Oberpullendorf még nagyon vidékiesnek tűnt. Akkor, 1975-ben, a testvérelépüléseket városi rangra emelték. Melyek a városossá fejlődés legfeltűnőbb jelei?

Felsőpulyát vállalatok telephelyévé optimalizálták, és kibővítették az oktatási létesítményeket (iskolák, óvoda). Megerősítették az orvosi ellátást.

Támogatták a lakásépítést és tesszük ezt továbbra is annak érdekében, hogy vonzó lakhatást teremtsünk a növekvő népesség számára.

3. Felsőpulya 1854 óta járási székhely. A

jelenlegi település Felsőpulya/Oberpullendorf és Középpulya/Mitterpullendorf egyesülésével 1958-ban jött létre. Mi a gazdasági és kulturális jelentősége Felsőpulyának Burgenland városi települései között?

Felsőpulya gazdaságilag és kulturálisan egyaránt Burgenland felső harmadában helyezkedik el.

4. A helyi lakosság túlnyomórészt magyar volt. Mennyire őrizte meg Felsőpulya „magyar arculatát”?

A lakosság egy része ma is azonosul magyar gyökereivel, történelmével és identitásával.

5. Hogyan alakultak a szomszédsági kapcsolatok Magyarországgal? Vannak prioritások, vagy mindent a véletlenre bízunk?

Több mint két évtizede tartjuk a kapcsolatot a Perkovátz-ház Baráti Körével (elnök: Perkovátz Tamás) és a soproni civil szervezetekkel.

Dr. Németh Sándorral Bük polgármes-

terével együtt több mint két éve aktív információcserét folytatunk, és partnerség jött létre a bükki és a felsőpulyai tűzoltóság között.

6. Bár a „magyar” aspektus mára erősen háttérbe szorult, Felsőpulyának továbbra is színes és változatos arca van. Mit tesz a városvezetés annak érdekében, hogy ez a sokszínűség a jövőben is megmaradjon?

A Felsőpulyán működő Közép-Burgenlandi Magyar Kultúregyesület figyelembe veszi a hagyományok és a kultúra ápolását.

Felsorolhatok néhány „magyar” rendezvényt, amelyet az önkormányzat támogatott:

Magyar Bál, Anyák napi ünnepség, nyelvtanfolyamok gyerekeknek és felnőtteknek, szünidős táborok, magyar vásár hagyományos Háromtáncsal, adventi koncert, karácsonyi ünnepség.

Az interjút készítette DEÁK ERNŐ

MAGYARUL TÁVOL-KELETEN

Hungarológia Japánban

Beszélgetés Mari Okamotoval

A Bécsi Egyetem Finnugor Tanszékének vendége volt március 18-án Mari Okamoto professzor, aki előadást tartott a régi japán kulturális tradíciók továbbélésének formáiról a mai japán kultúrában.

Az oszakai magyar szakot 1993-ban alapították az Oszakai Idegennyelvi Egyetemen; a mai napig ez az egyetlen önálló, egyetemi szintű magyar szakos képzés Japánban. 2007-ben egy egyetemi integráció révén az intézmény egyesült az Oszakai Egyetemmel, jelenleg itt, az idegen nyelvek karán folyik a magyaroktatás. Mari Okamoto a magyar tanszék egyik alapítója, jelenleg vezetője és professzora. Csire Márta beszélgetett vele.

Cs. M.: Kedves Mari, először is áru! el, hogy te japán egyetemistaként hogyan kerül-tél kapcsolatba a magyar nyelvvel?

M. O.: Én a 80-as évek végén eredetileg angol szakon tanultam az egyetemen. Másodéves koromban az édesapámnak – aki a Szovjetunió szocialista gazdaságának működését kutatta – lehetősége nyílt arra, hogy az egyre jobban megnyíló Kelet-Európa országaiba utazhasson egy egyéves tanulmányútra. 20 éves egyetemista voltam, ő pedig megkérdezte, nincs-e kedvem vele tartani. Így indul-tunk el együtt egy évre Európába, amelynek során az első állomás Budapest volt. Mivel ez magánútnak számított, magamtól kezdtem foglalkozni a magyar nyelvvel, magániskolába jártam, aztán nyáron részt vettem a debreceni nyári egyetemen. De annyira megszerettem Magyarországot, hogy amikor az édesapám továbbutazott Lengyelországba, én Budapesten maradtam és elkezdtem bejárni az ELTE-re órákat látogatni. Miután hazamentem, tovább folytattam a nyelvtanulást egyedül, aztán elnyertem egy ösztöndíjat, és 1990-ben, egy héttel újra az első szabad választás után Magyarországra érkeztem, ahol két évet töltöttem. Japánba visszatérve ledoktoráltam, majd elkezdtem tanítani a magyar szakon. Ennek immár közel 30 éve.

Cs. M.: A pályád során milyen tudományterületekkel foglalkoztál?

M. O.: Mivel a magyar nyelv és kultúra új szakterület volt az egyetemen kevés szakemberrel, így kezdetben mindent kellett csinálni. Őszintén bevallom, tanítás közben nekem is sokat kellett tanulnom. A nyelvtanítás mellett először szociolingvisztikával foglalkoztam, majd áttértem a történelemre, végül a felvilágosodás korával és a reformkori nyelvműveléssel, nyelvújítással foglalkoztam. A mai napig szeretek a különböző tudományterületek határain mozogni.

Cs. M.: A 19. század első felétől hogyan jutottál el Kosztolányihoz?

M. O.: Sokáig fókuszáltam a nyelvújítás korára, aztán egyszer csak a kezembe került egy Kosztolányi-kötet. Úgy éreztem, hogy Kosztolányi a novellákban a szereplői belső mozgatórugóit és az emberi kapcsolatokat olyan szépen és pontosan írja le, hogy ez valami egyetemes, a japán olvasó számára is hozzáférhető. Végigolvastam Kosztolányi novelláit, majd kiválasztottam 17-et és lefordítottam őket japánra. A kötet egy kis kiadó gondozásában jelent meg.

Cs. M.: Visszakanyarodva a tanszékhez: milyen motivációkkal látnak neki a diákjaitok a magyartanulásnak?

M. O.: Különbözőbb motivációról nem beszélhetünk, mert a diákok valójában nem tudnak semmit Magyarországról vagy a magyar nyelvről. De ha valaki nem kerül be egy nagy szakra, mint pl. az angol, akkor választ

egy olyan stúdiumot, amit kevesen tanulnak. Itt az elsődleges szempont az, hogy európai nyelv, európai kultúra legyen. Japánban a magyar nyelv különlegessége más, mint Európában: Japánban nincs jelen motivációként a családi háttér vagy az emberi kapcsolatok. A magyar különlegesnek számít, de nem finnugor nyelvként, mint Európában. Az „egzotikus” volta abban rejlik, hogy Európában van, az európai kultúrához tartozik.

Cs. M.: Hogyan épül fel a magyar szak, és mit lehet kezdeni egy diplomával?

M. O.: A képzés négyéves, az első két évben a hangsúly a nyelv intenzív elsajátításán van: heti öt 90 perces nyelvóránk van a diákjainknak, mellette kultúraismeretet is tanulnak.

Utána folytatódik a nyelvtanulás, de lehet specializálódni, tematikusan összeválogathatják az órákat. Végül szakdolgozatot ír-nak bármilyen magyar vonatkozású témából. A tanulmányaik során sokan mennek ösztöndíjjal vagy diákcseraprogrammal Magyarországra. Utána már elég jól tudnak magyarul ahhoz, hogy akár fordítást is tanulhassanak. Évfolyamonként 18 diák van, közel a felük fél vagy egy évet tölt Magyarországon.

Cs. M.: Hol helyezkednek el a hallgatóitok a diploma után?

M. O.: Konkrétan a magyar nyelvet nem lehet hasznosítani, de néha adódik olyan lehetőség, hogy egy japán cégnél kapnak állást, amelynek Magyarországon is van irodája, pl. a Suzuki, vagy van olyan volt diákunk, aki a magyar nagykövetségen dolgozik. De a legfontosabb eredmény, hogy Japán több mint 120 millió lakosa közül a nálunk végzett pár tíz diák a tanulmányai után nyitottabb lesz, a nemzetközi történéseket nézve tudja, hogy nem csak Amerika, Kína van a világon. Tudja azt is, hogyan élnek az emberek egy kisebb európai országban és szélesebb perspektívából látja a világot.

Cs. M.: Vannak-e az oktatáson és a kutatáson kívül is programjaitok a szélesebb japán közönség számára?

M. O.: A karunkon 24 idegen nyelvet lehet tanulni. Van egy rendezvénysorozatunk, aminek a keretében népszerűsítő előadásokat hirdetünk meg a nagyközönségnek. Ezen mindenki részt vehet, nagy sikere is van. A városi és az egyetemi könyvtárral közösen 3–9 éves gyerekeknek is szoktunk programot csinálni, pl. a magyar karácsonyi, farsangi, húsvéti szokásokkal kapcsolatosan, ezen a szülők is nagy örömmel vesznek részt.

Cs. M.: Van-e Japánon belül olyan szakmai hálózat, ami összefogja a magyar tematikával foglalkozó kutatókat?

M. O.: Igen, ilyen a 70-es években alapított Japán Uralisztikai Társaság, amelynek három éve én vagyok az elnöke. Ennek azok a kollégák a tagjai, akik valamelyik uráli néppel vagy nyelvvel foglalkoznak. Évente van szakmai találkozó, ahol előadásokat tartunk, továbbá kiadjuk az *Uralica* című folyóiratot, ami egyébként interneten is hozzáférhető.

Cs. M.: Végezetül szeretném megkérdezni, milyen kutatási terveid vannak a jövőre nézve?

M. O.: A reformkorral kapcsolatos kutatásaim továbbra is a középpontban maradnak, de új témaként szeretnék azokkal a magyar női írókkal foglalkozni, akik a reformkortól a századfordulóig alkottak, mivel a hivatalos irodalomtörténeti kánon csupán kevés nőről tesz említést.

Cs. M.: Kedves Mari, köszönöm a beszélgetést, a további munkádhoz sok sikert kívánok!

IRODALOM

JÁNOSI ZOLTÁN

Dsida Jenő emléktáblájánál*

A költő és hű kutatója: Láng Gusztáv emlékére

Azok a lépések, amelyeket az ember élete első éveiben megtesz, egytől egyig jelképesekké válnak majd sorsában. S noha gyermekkori életének egyik igen fontos helyszínére, az Ilka utcába való – immár ünnepi emléktáblán megjelölt – jelképes visszaérkezését sem láthatta előre, mégis mintha ezt is rávetítené már utókorára az *Istenem, ki járt itt?* című költeményének soraiban:

*Jövök szívemmel a havas hegyeiből.
A görbe hold zöld-sárga sugara
befényli halk, magányos házamat.
S előtte, íme, titkos lábnymok.*

Emlékezzünk hát most arra a költőre, aki – ugyan még nem „titkos lábnymokkal”, de járt valaha a fényes Itália: Firenze, Velence, Róma nagyvárosaiban, a keresztény világközpont emlékműveinél is –, mégis innen, Zuglóból, valamelyik budapesti pályaudvarról, azután Beregszász, Szatmárnémeti, Nagyvárád, Kolozsvár, Kocsárd vasútállomásain át jutott el nagycsütörtökig, majd a gecsemáni kertig. Ahogyan az elmúlt század nemcsak betegségek, hanem a történelemtől is tömegesen szedett más áldozatai. Mert nézzünk csak a talpunk alá, ahol rézszínű fémtáblákon ebben az utcában is ott van a haláltáborokba hurcoltak neve. A kis Dsida Jenő még nem, de mi már ezek mellett lépkedve jutottunk idáig. S a költő szüleinek egykori otthonánál jusson eszünkbe az a három és fél millió, a trianoni diktátum miatt a hazájából kiver-t ember is, akik a lábukat se tették ki házu-kból, csak éppen országukat szakította darabokra, és ragasztotta idegen határmakhoz a történelem.

Nézzük csak hát, kik is szaladgáltak még rajta kívül gyerekként a magyar fővárosban? József Attila, Radnóti Miklós – Erdélyben Szabédi László és Szemlér Ferenc. József Attila öngyilkos lett, Radnóti Miklóst tarkón lőtték, Dsida Jenő pedig a háborús helyzet miatt kellően nem kezelt gyermekkori betegség következményeibe halt bele 31 évesen. S a Láng Gusztáv-tól megnevezett két erdélyi kortársuk közül Szabédi László sem ért meg tisztább halált: ő 52 éves korában, a kolozsvári egyetem rektoraként vetette vonat alá magát, amikor románá lett az intézmény nyelve.

Micsoda magyar költők és micsoda emberi sorsok! Alakjukban mintha a nemzet 20. századi gyötretése testesülne meg. Dsidának már gyermekkori sorsában kifejezésre jutott a hányattatás, a haza-hiány. S ez a szelíd, finom alkatú ember, élete egyik legnagyobb versét, a *Psalmus Hungaricust*, Láng Gusztáv megfogalmazásában: a „fellebbezését a történelemhez”, az európai népek közösségéhez”, e fájdalmak megnevezésére és a világnak odakiáltó üzeneteként írta.

A nemzeti összetartozás igényét és erejét hatalmas lélegzettel kimondó, rövid idő alatt a magyarul beszélők széles köreiben megismert és megtanult vers további terjedését 1944 után a nemzeti érzésekre a némaság ólmát öntő tiltás övezte, a művet igazán csak a rendszerváltozás emelte vissza a köztudatba. Ilyen örökséget is hagyott tehát ránk a békés transzszilvánista, a nyugatos stíluseszményekhez alkatilag és műveltsége szerint is közel álló, nagy műgond-

dal megírt, finom rajzolatú alkotásaiba gyakran az elmúlásérzetet, borongós tájképeket, hangulatokat lényegítő költő!

S idézzük meg akkor – az egyszerre a halálközelség személyes fenyegetését és az adott történelmi idő drámáját érzékeltető – másik emblemikus versét, a Nagycsütörtököt is. Ezt a Jézus utolsó előtti földi napját a saját és a nemzeti létre szinkron sugarakat rávetítő költeményt, épp itt, az emléktábla alatt, amelyet 2018-ban, halálának 80. évében, a szülővárosában élő Muzsnay Árpád kezdeményezésére az Erdélyi Magyar Kulturális Egyesület, a Petőfi Irodalmi Múzeum és az Írók Alapítványa azért állított ide, hogy nevét látva gondolkodjunk is el verseinek üzenetein. S ha most a Nagycsütörtök című versére figyelünk, tegyük fel magunknak azonnal ezeket az „aktuális” európai kérdéseket: abban az Európában, amikor az olvasás, az irodalom egyre hátrébb szorul az üzletreklámok, a bővli, a nézhetetlen filmek, a revükben, vetélkedőkben magukat mutogató ürességek dárídójában. Igen, e táblával is üzeni kell arról, hogy nekünk Dsida Jenőnk is volt, és nemcsak a 20. századhoz volt, hanem a 21. század emberi világához is van érvényes szava. S ha most a Nagycsütörtök című versére figyelünk, tegyük fel magunknak azonnal ezeket az „aktuális” európai kérdéseket: Hogyan is állunk a ma Európájában a kereszténységgel? Mi a helyzet a sokféle világgépű, vallású, ízlésű kisebbségi csoportok törekvését támogató eszmék és szabadságjogok körében a nemzeti kisebbségek jogaival? Van-e még ember és ember közötti – akár csoportos, tömeges – megkülönböztetés a demokratikus Európában? Létezik-e még a kirekesztő nyelvi törvények szorítása? Nyelvéért vagy nemzeti identitásáért verhetnek-e bárkit szabadon ma is az Európai Unió területén? Vagy nagycsütörtökön, mind ott ülünk már – magyarok és nem magyarok, Európa s a nagyobb világ más népeivel együtt –, a székelykocsárdi vasútállomáson, nagypéntekre várva?

S idézzük meg akkor – az egyszerre a halálközelség személyes fenyegetését és az adott történelmi idő drámáját érzékeltető – másik emblemikus versét, a Nagycsütörtököt is. Mert az emléktáblák nemcsak márványból, betűből, festékből, koszorúszalagokból állnak, hanem életművek gondolati halmaza áll mögöttük. S ugyan miről is beszélnek ma a magyar nyelvű emléktáblák az önazonosság-megtartáson túl is, a Kárpát-medencében? Igen, e táblával is üzeni kell arról, hogy nekünk Dsida Jenőnk is volt, és nemcsak a 20. századhoz volt, hanem a 21. század emberi világához is van érvényes szava. Vagy nagycsütörtökön, mind ott ülünk már – magyarok és nem magyarok, Európa s a nagyobb világ más népeivel együtt –, a székelykocsárdi vasútállomáson, nagypéntekre várva?

Örülünk annak, hogy Dsida Jenő nemcsak ezen az emléktáblán érkezett vissza gyermekkori otthonához, hanem hazakerült végre a magyar irodalomtörténetbe is, és jelen van Európában is.

* Elhangzott 2025. május 20-án Budapesten, az Ilka utca 15. szám előtt, Dsida Jenő egykori lakóhelyénél, emléktáblája előtt. Részletek.

IRODALMI RENDEZVÉNY

Kétnapos szavalóverseny

Magyar kortárs költők művei a színpadon

A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület (BMKE) 2004 óta rendszeresen rendez szavalóversenyt, amelynek döntőjét május 20-án és 21-én szervezte meg a Felsőöri Református Egyház-község dísztermében. A megmérettetésre összesen 153 diák jelentkezett. A versenykiírás egy feltételt szabott: kortárs költők versei közül válogathattak a diákok.

A népiskolások versenye 112 kisdíák részvételével zajlott május 20-án, osztályonként magyar és nem magyar anyanyelvű csoportokra bontva. A népiskolások közül 54 nem magyar anyanyelvű és 58 magyar anyanyelvű diák tette próbára magát. A 6–10 éves korosztályban a legkedveltebbek között voltak Nagy Bandó András, Kányádi Sándor, Nemes Nagy Ágnes és Varró Dániel művei.

A középiskolák és gimnáziumok tanulói, vagyis a 11–14 éves korosztály, valamint a 15–18 éves korosztály tagjai közül összesen 41 diák vett részt a versenyen, köztük 16 nem magyar anyanyelvű és 25 magyar anyanyelvű. A felsőbb évfolyamok diákjai május 21-én, szerdán délelőtt mutatkoztak be a színpadon, szintén osztályonként, valamint magyar és nem magyar anyanyelvű csoportokban. Az idősebb korosztály tagjai között kimondottan kedveltek voltak Szabó T. Anna versei.

A szavalóverseny a BMKE és a Burgenlandi Oktatási Igazgatóság közös iskolai rendezvénye. A versenyre a Burgenlandban magyar oktatásban résztvevő diákok jelentkezhetnek. A szavalóverseny fontos szereplői a magyar nyelvet oktató pedagógusok, akik motiválják és a magyar nyelvórák keretében felkészítik a diákokat. Ebben az évben 18 pedagógus, 24 oktatási intézményből támogatta a szavalóverseny létrejöttét. Az elődöntőket a pedagógusok saját tanítványaik között bonyolították le, kategóriánként 2–2 diák vehetett részt a felsőöri döntőn.

A népiskolásokat Baliko Ludwig, nyugdíjas tartományi szakfelügyelő, Hanel-Gangoly Irene, a Felsőövi Szövetségi Gimnázium nyugdíjas tanárnője és Gergő Judit újságíró, a Magyar Rádió munkatársa zsűrizte. Az idősebb korosztály zsűrizésében Hanel-Gangoly Irene és Baliko Ludwig mellett Kulman Alexander, az Osztrák Iskola Budapest első igazgatója, a felsőpulyai Közép-burgenlandi Magyar Kultúregyesület egykori elnöke vett részt. Idén minden versenyző névre szóló emléklapot és Vibók Ildi Hangvás család című könyvét kapta ajándékba. A legjobbak – az első három helyezett – magyar nyelvű könyveket kaptak az oklevelek mellé. A szavalóversenyt Pathy Livia, nyugdíjas tartományi szakfelügyelő moderálta.

Dereng

MŰHELY

Kéziratok Mátyás király könyvtárából

2025. május 8-án egy igazán érdekes és informatív konferencia tanúi lehetünk azok a résztvevők, akik a szakma iránti alázatot vagy csupán személyes érdeklődést tanúsítva követték figyelemmel az előadókat a Collegium Hungaricum Bécsben.

A konferencia során a következő előadók osztották meg gondolataikat és kutatási eredményeiket: Dr. Bertényi Iván – Collegium Hungaricum Bécs, dr. Zsupán Edina – Országos Széchényi Könyvtár Budapest, Mag. Dr. Katharina Kaska – Osztrák Nemzeti Könyvtár, Mag. Dr. Maria Theisen – Osztrák Tudományos Akadémia, Mag. Friedrich Simader – Osztrák Nemzeti Könyvtár, Doz. Mag. Dr. Christian Gastgeber – Osztrák Tudományos Akadémia, dr. Veronika Drescher – Osztrák Nemzeti Könyvtár.

A prezentációk során megtudhattuk, hogy az osztrák gyűjtemények ma is a magyar múlt dokumentumainak legfontosabb külföldi tárházának számítanak. Corvin Mátyás egykori királyi könyvtárából mintegy 40 kódex található az Osztrák Nemzeti Könyvtár állományában, valamint egy-egy darab a

salzburgi egyetemi és a melki apátsági könyvtárban.

Az Osztrák Tudományos Akadémia Kutatócsoportja, az Osztrák Nemzeti Könyvtár és a budapesti Országos Széchényi Könyvtár évek óta együtt végzi a kutatásokat e közös projekten.

A feldolgozás során különös hangsúlyt fektettek a kéziratok történetére, kontextusba helyezésére, a részletes adatrögzítésre, a TEI-vel történő digitális katalógizálásra, s az adatok átfogó művészettörténeti elemzésére.

A többféle aspektusból történő vizsgálatok összevetése - művészettörténetész, filológus, kodikológus szempontjaiból- átfogó és széleskörű magyarázatokat igazol a kéziratok kapcsán.

Akinek nem sikerült személyesen részt venni a konferencián, illetve részletes betekintést kíván a corvinákba, megteheti az Osztrák Nemzeti Könyvtár következő oldalán, ahol a digitalizált és már feldolgozott kéziratok megtalálhatóak, illetve folyamatosan egészülnek ki a friss információkkal:

edition.onb.ac.at; context: corvinen
Die Wiener Corvinen

RABUS BEÁTA

KIÁLLÍTÁS

Csodálatos porcelán

Csoda és tudomány, ezzel a címmel nyitották meg a bécsi Liechtenstein Kertpalotában, sajnos csak két hónapra, azt az ingyenes porcelán kiállítást, amely ízelítőt adott a Liechtenstein hercegi család porcelán gyűjteményéből. A tárlat a csarnokban, a kiállító termék előterében elhelyezett „kalauzzal”, azaz ismertetővel kezdődött, azért, hogy a látogatók kíváncsiságát, tudását felcsigázzák és a kiállított műkincsek megértéséhez, értékeléséhez szükséges tudást táplálják. Bepillantást adva a nemzetközi kereskedelem, az izgalmas ipari kémkedés, a különböző technológiák és a barokk ünnepi kultúrába. Ezzel a „tudáskerettel” lépett be a látogató a tárlatba. Csak néhány terem, de tele volt szebbnél szebb kincsekkel: Du Paquier manufaktúra műhelyeiből, gyakran ázsiai mintára készült remekművek, lakk és ezüst munkák és impozáns barokk festmények. A porcelán kézműves munkák utánosz-

hatatlan tökéletessége az alapanyagtól az utolsó ecsetvonásig, a különböző formák és minták kombinációja az a több mint száz kiállítási darab, legyen az teás, kávés vagy csokoládé készlet, deszert tálak, lavabo garnitúrák – gyakran királyi megrendelésre készültek diplomata ajándékként – vagy a vadászat porcelánban való kifejezése tündököltek 18. századi kristály csillárok fényében. A gyűjtés mindig szenvedély, de a barokkban arisztokrata szenvedély: Mária Terézia, Franz von Lothringen, Alexander von Lothringen és a Liechtensteini hercegek is ennek a szenvedélynek hódoltak. II. János Ádám Liechtensteini uralkodó herceg (1945) valóban megajándékozta az érdeklődőket ezzel a rendkívüli kiállítással.

FAZEKAS KATALIN

LAPZÁRTA
minden páratlan hónap 15-én

KULTÚR-ELŐZETES

Kulturális barangolás Bécsben:
KIÁLLÍTÁSOK, KONCERT, SZÍNHÁZ

Egon Schiele: Utolsó évek 1914 – 1918 – modern művészeti kiállítás

Helyszín: Leopold Museum, Museumsquartier

Időpont: július 13-ig

A legújabb Schiele kiállítás bemutatja a festő művészeti és belső világának fejlődését és erőteljes átalakulását. A háború a stílusát a test és az érzelem felé fordította, hiszen már csak a jövőbe kívánt tekinteni. Levezetések, ismert és eddig be nem mutatott festmények és rajzok kalauzsolnak minket a művész munkáiban rejlő tragikus szépséghez.

Arcimboldo – Bassano – Bruegel és a természet ideje – művészeti kiállítás

Helyszín: Kunsthistorisches Museum

Időpont: június 29-ig

A három 16. századi mester, más, vagyis saját módon tárja fel a természetet, az idő és az ember kapcsolatát. Meg akarják ragadni az állandóan változó világot, az élet ritmusát és az emberi lét örök kérdéseit. Idősebb Pieter Bruegel festményeiben a fény, az évszakok váltakozása érezhetően összhangban van az emberi sorssal. Bassano bibliai ihletésű tájképeiben egybemosódik a múlt és a jövő. Giuseppe Arcimboldo lenyűgöző portréi nem csak tökéletes másai a természetnek, hanem pontos utalások környezetére, valamint kora uralkodóira.

Anton Corbijn, Kedvenc sötétség – kortárs művészeti kiállítás

Helyszín: Bank Austria Kunstforum

Időpont: június 29-ig

A tárlat középpontjában a művész ikonikus fekete-fehér portréi állnak, megörökítve személyiségeket, mély igazságokat a ránk tekintőkről. Corbijn munkássága nem korlátozódik a fényképészetre, így a kiállítás is átfogó válogatást nyújt a zenei videók, album dizájn és színpadi vizualizációk világából. A kiállítás ideje alatt a Wiener Gartenbaukino bemutatja Anton Corbijn filmes életművét.

Samara Joy – koncert

Helyszín: Konzerthaus

Időpont: július 3.

A szimpatikus huszonöt éves énekesnő a jelen dzsessz-világ legnagyobbjai közé tartozik sokoldalú bársonyos hangjával. Ez a hangverseny nem csupán zenei élmény, hanem utazás a zene legmagasabb szintjén.

Jack Jaquine, Ein Mords-Sonntag – komédia, németül

Helyszín: Komödie am Kai

Időpontok: június 4., 5., 7., 12., 14., 15., 18., 20. és 21.

Abszurd krimi-komédia, tele fekete humorral, meglepő fordulatokkal és éles nyelvű párbeszédekkel. Magányos testvérpár furcsa bűnügyi játékkal próbálja feldobni magányos unalmas hétfőjét. Egy anonim levélben önmagukat vádolják meg az eltűnt szomszédjuk meggyilkolásával, csak hogy izgalmat csempésszenek életükbe.

Válogatta: RUMPLER DIÁNA

KULTÚRTÖRTÉNET

A Jókai (Ehrenfeld)-kódex története

A Jókai (Ehrenfeld)-kódex, az első teljes magyar kódex, legkorábbi magyar nyelvű, kézzel írott könyv, 81 fólióból azaz 162 lapból áll. 1430 táján másolták, így korra nézve megelőzi a legrégebb magyar bibliafordítást is. A kódexnek legalább egynegyede hiányzik, de a meglévő oldalak egy részén lévő háromszirmú virágos vízjegyből egyértelműen megállapítható, hogy az 1438–1454 közti időszakból származik, papirosa pedig jó eséllyel olasz eredetű. Csonkaságában is a legelső terjedelmesebb magyar nyelvemlék. Kis negyedréta alakú, lapjainak nagysága 13 és 22 centiméter szélességű és hosszúságú. Barátgót írását helyenként vörössel rajzolt betűk díszítik.

A mű Szent Ferenc és társai élettörténetét mutatja be legendás történetek sorozatán keresztül. A fordítás 1370 után készült, a fennmaradt pedig másolat 1440 körül. A kutatás nem talált olyan latin forrást, amelyre a magyar fordítás teljes egészében visszavezethető lenne. A fordító minden bizonnyal több, a rendalapítóról és társairól szóló latin nyelvű munkából állította össze a kódexet. A felhasznált források: az Actus beati Francisci et sociorum eius, a Speculum perfectionis, Bonaventura Szent Ferenc-legendája, valamint Bartholomaeus de Pisis Liber comfortatum című munkája.

A kézirat nemcsak fizikai megjelenésben a legkorábbi nyelvemlékkódexünk, hanem nyelvében is, nem ismerünk korábban keletkezett, könyvnyi terjedelmű magyar szöveget. A kódex nehézkes, számtalan félreértéstől és latinizmustól terhelt szövege a latin eredeti nélkül sokszor érthetetlen. A fordítás a magyar nyelvnek egy korábbi állapotát tükrözi, mint a később keletkezett nyelvemlék-kódexek. Szókincse számos kihalt szót őriz, ezeknek egy része más nyelvemlékeinkben sem található meg.

A tudományos kutatás számára máig rejtély, hogy a kódex kiknek készült. A kutatók egy része a klarisszákra gondolt, ugyanakkor az is elképzelhető, hogy latinul gyengén tudó ferences szerzetesek jelentették a célközönséget. Mások úgy látják, hogy a kódexet az obszerváns ferencesek lelki gondozása alá került budai beginák számára másolták a budavári obszerváns kolostorban. Olyan nézet is felmerült, amely szerint a fordítás eredetileg a Boszniában térítő obszerváns ferencesek számára készült.

A kódex Nyitrán került napfényre. Az első nevét megtalálója, dr. Ehrenfeld Adolf bécsi ügyvéd, a herceg Esterházy család jogtanácsosától kapta, aki mint Ehrenfeld Béni nyitrai polgár fia, Nyitrán született és ott járt gimnáziumba, majd Bécsbe került, az egyetem elvégzése után, mint ügyvéd Bécsben lett ismertté. Háza a bécsi író- és művészvilág találkozóhelye volt.

15 éves korában a nyitrai gimnázium VI. osztályát végezte, 1851 júliusában egy délutánon, amikor az osztályterembe lépett, tanuló társai régi könyvekkel dobálóztak, amelyeket egyik osztálytársuk egy nyitrai ház padlásán talált, Ehrenfeld csodálkozva látta, hogy régi magyar nyelvű kézirattal játszanak. Felismerte, hogy értékes, megőrzésre méltó dolog került a véletlen folytán kezébe, csere útján megszerezte dobálódzó társától a kéziratot. A könyv még Ehrenfeld életében járt az ország legnagyobb tudósainak kezében. Később felfedezésének körülményeit maga beszélte el a kódex kiadójának, Wolf Györgynek. A következő iskolai évet 1851 szeptemberétől kezdve már Bécsben töltötte. 1852-ben megmutatta a kódexet Homoky Ignác terézianiumi ma-

gyar tanárnak, aki azt még ugyanazon évben postán Pestre küldte, Toldy Ferencnek, a Magyar Tudományos Akadémia titkárnak, akinél 10 évig volt. A felfedező tiszteletére még 1862-ben nevezte el Toldy Ferenc a kódexet Ehrenfeld-kódexnek. Halála után Bécsben élő gyermekei tulajdonában volt a kódex, amelyet évtizedeken át egy londoni bank széfjében őriztek. Halála után, gyermekei: dr. Ehrenfeld Alfréd bécsi magánzó, Ehrenfeld Popp Richárd nyugalalmazott osztrák miniszteri tanácsos, Härtel volt osztrák közoktatásügyi miniszter fiának felesége Ehrenfeld Klára, Kautzkyne Ehrenfeld Lilly és Sierckené Ehrenfeld Johanna, mint kizárólagos örökösök, többször felajánlották a kéziratot megvételre az Országos Széchényi Könyvtárnak, azonban az adásvétel a magas ár miatt nem valósult meg. 1925 februárjában az örökösök a londoni Sothebyn keresztül árverésre bocsátották a kódexet 1000 angol font kikiáltási áron. Ezek után a magyar nemzetgyűlés elhatározta a nyelvemlék megmentését, végül 1450 angol fontért sikerült megvásárolni a kéziratot, amely még az év folyamán az Országos Széchényi Könyvtárba került. Ekkor kapta jelenlegi elnevezését Jókai Mór születésének századik évfordulója emlékére.

A szóbeli hagyomány határozottan állítja, hogy a kódex a nyitrai gimnázium padlásáról került elő. A hagyomány (és valóság) szerint Nyitrán, az egykori Pár utca és a Pokol utca sarkán állt egy ház, amelynek padlásán sok régi könyvet talált az új tulajdonos. Minthogy ezekre semmi szüksége nem volt, nem is értett hozzájuk, átküldte a gimnáziumba, ott bizonyára majd több „hasznát” veszik. A valóság azonban az, hogy a ház, amelynek padlását tulajdonosa kiürítette, az egykori nyitrai ferences kolostor épülete volt.

A kódex nyelve jóval régiesebb koránál, a Halotti Beszéddel való egyezéseket is találunk. A nyelve a Nyitrához közel eső palócos magyarság sajátosságait mutatja; például magamot, ökö, fordól, indól stb. Különben nyelvezetében, egyebet mellőzve csak néhány ragozási különbséget találhatunk, amely máshol ritkán vagy egyáltalán nem fordul elő.

Egyes kutatók feltételezése szerint a Ferenc-legenda stílusában teljes határozottsággal felismerhetők a Nyitra vidéki palóc-nyelvjárás sajátosságai, a Szent Ferenc-legendát egy Nyitra vidéki szerző fordíthatta magyarra. A megállapítást igazolni látszik a Nyitra vidék helyrajza. A Zobor alatt kiterjedt magyar palóc félsziget húzódik meg, amely ma is őrzi a régi magyar nyelv sajátosságait. Nyitra az ősrégi földrajzi centrum, vonzotta a tehetséges palóc fiúkat, különösen sok pap és szerzetes származott a zoborlaji palócok sorából. A szöveg analízise szerint, hogy megjelent a nyitrai palóc-dialektus a Ferenc-legendában, csak egy Nyitra vidéki palóc-származású ferences írhatta, így nagyon is valószínű, hogy az első magyar könyv a nyitrai ferencesek kolostorában készült. Ez esetben tehát az első magyar könyv lelőhelye Nyitra, itt írták meg, itt őrződött meg, itt találták meg Ritka jelenség a kódexek irodalmában, mert a legtöbb kódex olyan helyeken került elő, amelyeket nehezen lehet keletkezésükkel közvetlen összhangba hozni. A Szent Ferenc-legenda bizonnyal a XIV. század derekán készült. Nem az első nyelvemlék, a Halotti beszéd, Gyulafehérvári glosszák és Königsbergi-töredék kétségkívül megelőzik. Ezek a nyelvemlékek azonban nem képeznek összefüggő egészet, inkább töredékek és részletek, a nyitrai kódex viszont az első teljes magyar könyv.

BIKFAI LVI GÉZA

KEZDEMÉNYEZÉS

KÖZADAKOZÁS
– Duray Miklós emlékére

A Szövetség a Közös Célokért társulás „Duray Miklós emlékére – közös összefogással” címmel közadakozást indított azzal a céllal, hogy a felvidéki magyar közélet egyik legnagyobb alakja, Duray Miklós számára **méltó síremléket állítsunk** végső nyughelyén, Losoncon, az egykori református temetőben, **születésének 80. évfordulóján**, 2025-ben.

A tervezett **síremlék** túlmutat a hagyományos emlékhelyek formai keretein: mivel a klasszikus gránit síremléket egy szimbolikus üzenetet hordozó **ket-tős művészeti alkotással egészíti ki**. Ez az alkotás egyszerre emlékezik és üzen: formájában köztéri szobrot idéz, jelentésében pedig a nemzeti összetartozás és keresztény értékrend mély szimbolikáját hordozza. Az emlékmű megálmodói és kivitelezői *Mag Gyula* és *Gáspár Péter* felvidéki szobrászművészek, akik művészi munkájukkal Duray Miklós szellemi örökségének kívánnak maradandó formát adni.

Az emlékhely méltó módon fogja megidézni azt az életutat, amelyet Duray Miklós bejárt. A Kárpát-medence születtként a nemzet határtalan-ságát vallotta. Hitte és hirdette, hogy magyarságunk nem a földrajzi határok függvénye, hanem szívünk és lelkünk mélyén gyökerező összetartozás.

A készülő síremlék nem csupán egy nyugvóhely megjelölése lesz, hanem egy újabb alkalmas hely az ünnepi tiszteletadásra. Amely emellett a jövő nemzedékeit is emlékezteti majd Duray Miklós örökségére – a nemzet szolgálatának és a közösségi felelősségvállalásnak örök értékeire.

TANÁCSKOZÁS

Tanulmányi napok
Sárospatakon

Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ) ez évi 2025. április 30. – május 4-i rendezvénye, a sárospataki Tanulmányi napok Határhelyzetben pataki szemmel az eddigieknél nagyobb sikert aratott. Köszönhető a konferencia szervezőinek, előadóinak és azoknak, akik szellemileg és anyagiilag is támogatták.

Közel 65 résztvevő gyűlt össze Erdélyből, Németországból, Angliából, Felvidékről, Kárpátaljáról, Magyarországról érkezve az ünnepélyes megnyitón, ahol Varga Pál az EPMSZ elnöke, Németországban élő református lelkész köszöntötte az EPMSZ-tagokat, vendégeket. Ezt követte Farkas Szabolcs, Sárospatak polgármesterének szívélyes üdvözlője a város bemutatásával. Majd a Sárospataki Református Hittudományi Egyetem rektorának, Engly Sándornak beszámolóját hallhatta a közönség. Hagyományokhoz híven minden nap reggeli Áhítattal kezdődött, Bacsoni Szilárdka Kata, református lelkész és Barnóczki Anita, református lelkész szolgáltatásában.

Az első nap Nagy Károly Zsolt, Hagyaték és örökség között hangzott el vetítéssel szemléltetett előadásán. Ezt

A közadakozás lehetőséget ad mindenkinek arra, hogy kifejezze tiszteletét Duray Miklós emléke előtt és egy tetszőleges összeg adományozásával hozzájáruljon a méltó síremlék elkészítéséhez.

Amennyiben Ön is élni kíván ezzel a lehetőséggel, köszönjük, hogy csatlakozik hozzánk!

A támogatásokat **2025. augusztus 31-ig** fogadjuk bármely országból az alábbi bankszámlán:

IBAN: SK39 7500 0000 0040 3002 1775

SWIFT/BIC: CEKOSKBX

A számla neve: SZAKC-ZZSC

Bank neve: Československá obchodná banka, a.s.

Bankfiók címe: 92901 Dunajská Streda, Korzo Bélu Bartóka 4466/9

Megjegyzés: Az adományozók névsorát az utalt összeg feltüntetése nélkül szeretnénk közzétenni. Ezért kérjük, hogy az utaláskor a megjegyzés mezőbe írják be a személy, a szervezet, az intézmény vagy a cég megnevezését.

A közadakozás a Szlovák Köztársaság Törvénytára 162/2014. számú, a nyilvános gyűjtésekről szóló törvénye alapján, belügyminisztériumi engedéllyel valósul meg. A támogatás felhasználásáról a **www.szakc.sk** oldalon folyamatos tájékoztatást adunk.

Emlékezzünk együtt, összefogással!

Köszönjük a támogatásukat!

HIDEGHÉTHY ANDREA,
a SZAKC ügyvezető igazgatója
SOMOGYI ALFRÉD,
a SZAKC elnöke

MOLNÁR ILONA

TECHNOLÓGIA

Nagy áramszünetek

2025. április 28-án súlyos áramszünet benította meg Spanyolországot, Portugáliát, valamint Dél-Franciaország és Andorra egyes területeit. Az esemény több mint 50 millió embert érintett, és jelentős fennakadásokat okozott a közlekedésben, a kommunikációban és az alapvető szolgáltatásokban. A spanyol és portugál hatóságok kezdetben egy ritka légköri jelenséget és az elektromos hálózat instabilitását nevezték meg az áramszünet fő okaként. A spanyol elektromos hálózat üzemeltetője, a Red Eléctrica, valamint portugál társa, a REN közleménye szerint a hálózati összeomlást hirtelen frekvenciazavarok idézték elő, amelyeket az időjárási viszonyok és a megújuló energiaforrások magas aránya okozhatott.

Pedro Sánchez spanyol miniszterelnök bejelentette, hogy a kormány vizsgálatot indított az ügyben, és felszólította az energiaipari cégeket az átlátható együttműködésre. A hivatalos magyarázatokat több szakértő és megfigyelő is megkérdőjelezte. Egyes meteorológusok szerint az áramszünet idején stabil légköri viszonyok uralkodtak, így nehezen hihehető, hogy időjárási jelenség okozta volna a hálózat összeomlását. Más elemzők a megújuló energiaforrások, különösen a napenergia túlzott arányát említették lehetséges okként. A napenergia termelése időjárásfüggő, és ha nincs megfelelő tartalék kapacitás vagy gyorsan reagáló energiatárolás, a hálózat instabillá válhat. A

Red Eléctrica már korábban figyelmeztetett a megújuló energiaforrások gyors terjedésének kockázataira, különösen a hagyományos erőművek bezárásával összefüggésben. Továbbá, az ugyanazon napon megjelent jelentések szerint a spanyol hatóságok nem zárják ki egy esetleges kibertámadás lehetőségét sem, mivel az áramszünet során öt másodperc alatt 15 gigawattnyi villamos energia tűnt el a rendszerből, ami az országos ellátás 60%-át jelenti.

A vizsgálatok továbbra is folyamatban vannak, és a pontos okok feltárása még várat magára. A spanyol kormány szerint az országban tavaly 100 ezer kibertámadást regisztráltak, amiből 70%-a vállalatokat vagy szervezeteket célzott. A természeti jelenségek közül, amit érdemes megemlíteni az a Nap aktivitása, ami 2024–2026 között tetőzik. Ez azt jelenti, hogy nagyobb eséllyel fordulhatnak elő erősebb napkitörések és geomágneses viharok. Egy ilyen napkitörés (koronakidobódás) akár zavarhatja is a műholdakat, GPS-t, kommunikációs hálózatokat és az elektromos hálózatokat. A nagy, világszintű áramszünet (mint amilyet az 1989-es kanadai esemény okozott) ritka, de elméletileg lehetséges, ha egy extrém erős vihar (pl. Carrington-esemény 1859) eltalálja a Földet. Az 1989-es kanadai áramszünet egy híres példa arra, hogy egy geomágneses vihar (napkitörés következménye) milyen komoly hatást gyakorolhat az elektromos hálózatra. Dátum: 1989. március 13., Helyszín: Québec, Kanada. Egy erős napkitörés és az azt követő koronakidobódás (CME) erős geomágneses vihart okozott, amely elérte a Földet. A Föld mágneses terében keletkezett hirtelen változások áramokat indukáltak a villamosvezetékekben, különösen az északi szélességeken, mint Québec. A napkitörés következménye az volt, hogy a Hydro-Québec elektromos hálózatában egy sor védelmi eszköz lekapcsolt, és 9 órás teljes áramszünet következett be, ami 6 millió embert érintett. Ez volt az első eset, amikor egy geomágneses vihar dokumentáltan és közvetlenül nagy hatású áramszünetet

Betlehemi csillag

rolhat az elektromos hálózatra. Dátum: 1989. március 13., Helyszín: Québec, Kanada. Egy erős napkitörés és az azt követő koronakidobódás (CME) erős geomágneses vihart okozott, amely elérte a Földet. A Föld mágneses terében keletkezett hirtelen változások áramokat indukáltak a villamosvezetékekben, különösen az északi szélességeken, mint Québec. A napkitörés következménye az volt, hogy a Hydro-Québec elektromos hálózatában egy sor védelmi eszköz lekapcsolt, és 9 órás teljes áramszünet következett be, ami 6 millió embert érintett. Ez volt az első eset, amikor egy geomágneses vihar dokumentáltan és közvetlenül nagy hatású áramszünetet

okozott. Azóta a tudósok és energetikai cégek világszerte jobban figyelnek a naptevékenységre, és fejlesztenek olyan rendszereket, amelyek jobban védhetők az ilyen eseményekkel szemben.

Az elmúlt évtizedek tapasztalatai, a tudomány és a technológia fejlődése, valamint a nemzetközi együttműködés mind azt mutatják, hogy egyre jobban fel vagyunk készülve a váratlan helyzetek kezelésére. A szakemberek világszerte azon dolgoznak, hogy a villamos hálózatok még ellenállóbbak legyenek, és a naptevékenységek okozta zavarokat is hatékonyabban előre tudják jelezni.

MÉREG ATTILA

TECHNOLÓGIA

Az energia kimeríthetetlen forrása

A fekete lyuk nagytömegű csillagászati objektum, amelynek a tömegvonzási tere a téridő bizonyos régiójában annyira erős, hogy semmiféle anyagi részecske, vagy elektromágneses sugárzás (pl. fény) ezt a régiót nem tudja elhagyni. Még 1971-ben Roger Penrose, angol Nobel-díjas fizikus javasolta a módját, hogyan lehetne energiát kinyerni a forgó mozgást végző fekete lyukból. Azzal érvelt, hogy ezt azon módon lehetne elérni, hogy a lyuk köré hámot kellene szerkeszteni, ahol a beadagolt anyag közel a fénysebességre gyorsul fel, kiváltva az energia kiadását különböző hullámhosszokon. Azóta számos kutató állította, hogy a modern haladó civilizációk felhasználhatnák ezt a módszert (az ú.n. Penrose-folyamatot) civilizációik energiával való ellátására. Ez megerősítené az ú.n. Fermi paradoxont, amely azt állítja, hogy az intelligens civilizációk keresik a fekete lyukak közelségét, hogy kihasználhassák energia tartalmukat.

Legutóbb Abraham Loeb a harvardi egyetem professzora azt állította, hogy a fejlett civilizációk a fekete lyukak holdjaira támaszkodhatnak, bolygónkat korlátlan ideig ellátva energiával. Még 1975-ben Stephen Hawking azzal az elmélettel állt elő, hogy a fekete lyukak fotonokat, neutrínókat és néhány nagyobb részecskét sugároznak ki, amit Hawking-sugárzásnak nevezünk. Azóta a fekete lyukak energiaforrásként való alkalmazásának magyarázata általában két táborra oszlik. Az egyik tábor a Penrose-folyamat megvalósulásával, a másik az anyagoknak a fekete lyukba való beadagolásával és annak kihasználásával magyarázza a Hawking-sugárzást.

Loeb szerint a fekete lyuk nagyon kicsi is lehet, a kitévő tömege néhány százezer tonna (10^{11} g). A fekete lyuk megvilágosíthatja

a bolygót, amely körül kering. Úgy működne, mint a Hold, de nem fénnel, hanem gammasugárzással látná el a Földet. Az ellenőrizetlen fekete lyuk egy vagy másfél év alatt elpárologhat a Hawking-sugárzással. A fekete lyuk fennmaradását anyagtoborzással lehetne megoldani, másodpercenként aránylag néhány kilogrammos mennyiségű anyaggal. Cserébe a végtelen energia kinyerésével. Ez a fekete lyuk-rendszer a leghatékonyabb energiaforrás lehetne, mert az anyagot tökéletesen 100%-ban átalakítja energiává, amely Hawking-sugárzás révén jelenik meg. Az anyag-antianyag megsemmisítése jöhet még számításba. Loeb számítása szerint egy 10^{11} g fekete lyuk képes termelni 40 billiárd (4×10^{15}) wattot, ami tízezerszerese a jelenlegi világ szükségletnek.

A másik előnye a rendszernek, hogy bármilyen anyag felhasználható, akár a szemét is. Ettől aztán nincs jobb hasznosítása a szemétnek, ami így 100%-os átalakulása energiára. Globálisan az emberiség durván 1,92 milliárd ($1,92 \times 10^9$) tonna szemetet termel, ami komoly megterhelést jelent a környezetnek. Ez a mennyiség elegendő az adott fekete lyuk ellátására több mint 435 millió éven keresztül. Ezek fantasztikus elképzelések. Ami a megvalósításukat illeti, Loeb egy korábbi cikkére utal, ahol azt fejtegeti, hogy ilyen világűrt csak a III. típusú (vagy fejlettebb) civilizáció tudna alkotni, holott fekete lyukat, amely korlátlan energiát tudna előállítani a II. típusú civilizáció is képes lenne. Mellékesen, az emberiség jelenleg a felvázolt skálának még első fokát sem éri el.

Abraham Loeb, Illumination of Planet by a Black Hole Moon as a Technological Signature, Research Notes of the AAS (2024). Provided by Universe Today, Space, 23 August 2024.

DR. PALÁGYI ISTVÁN GYÖRGY

TANÚVALLOMÁS

„GYURCSÁNY, TAKARODJ!”

Ezeket a szavakat skandálta a tömeg 2006. október 17-én éjjel 1-kor az Andrássy úton az Oktogonnál.

Fletó 2025. május 8-án lemondott minden közéleti funkciójáról. Visszavonul.

Ekkora böszmeséget!

A rendőrök 2006-ban összefogdosták a kisebb csoportokban vonuló embereket. Mindezt láttam a Hír Tv-ben egy vendéglátó-ipari egységben. Odamentem. Ekkor már a rendőrök plexipajzzsal felsorakoztak, 300-an elzárva az Andrássyt, pedig a tömeg csak a körút járdáján vonult.

„A törvény nevében felszólítjuk, hogy hagyja el a művelési területet!” – hangzott a hangosbemondón.

Masíroztam, mint egy kakas a rendőrkordon előtti 3 méteres szabad sávban. A rendőrség velünk van – mondtam magamban, illetve hangosan, de nagy volt a hangzavar, ezzel szinte csak magamat biztattam. Feleltem V alakban a két karom, s a mutató ujjammal és a középső ujjammal is V betűt formáltam. Ekkor elindult a tömeg a rendőrök ellen. Kőzáporok, mint a géppuska ropogása körülöttem a mögöttem álló plexipajzsos rendőrökön. Engem egyetlen találat sem ért. Tudták, kik ellen irányítják a dobásokat.

Hátracsavarták a kezem, gyorskötözővel lefogtak.

A gyorsan ítélő bíróság engem kikiáltott a zendülés fővezérének, holott senkit sem ismertem a 20-25 éves diákok közül. Én már „öreg” 40 éves voltam.

194 elítélt társammal vártunk az ítéletre a Gyorskocsi utcai fogdában.

Hármunkat előre vettek, mert mi nem dobáltuk a rendőröket, és meg sem érintettük őket. Ha lett volna nálam egy szál

virág, odanyújtottam volna nekik a romániai forradalom mintájára.

Lényeg, hogy 72 órás elzárásra ítélték, amiből 60 óra letelte után szabadon engedtek.

A bíróság többszáz oldalas jegyzőkönyve alapján Boldis ügyvédje mondta a legfrappánsabbat: „fieszta hangulat volt, nem lehetett semmit sem hallani abból, ami a hangosbemondón elhangzott.”

Hát igen, „A törvény nevében felszólítjuk: „... GYUR-CSÁNY TA-KA-RODJ!”

Engem pedig Boldis Endrének hívnak, nem Gyurcsánynak. Meg egyébként is milyen művelési terület? Egyetlen sor paprika sem várt megkapálásra az Andrássy út aszfaltján!

2011-ben a Nemzeti Jogvédő Bizottság dr. Gaudi-Nagy Tamás kezdeményezésére a bíróság az elítélteket utólag felmentette, állítólag valami kárpótlást is megítéltek. Én akkoriban már Ausztriában voltam tányérmosogató, elegendő lett abból az országból, nemcsak ezért.

Kikapartam a gesztenyét a Fidesznek. Azóta Viktor más szélmalomcsatákat vív MZP meg a nevükben magyar Péterek ellen.

Ja, közben Fletó bejelentette, hogy válik a feleségétől.

Szinte elkezdtem sajnálni. Majd küldünk neki Bécsből, Freud városából egy pszichoterapeutát, hogy feldolgozza ezt a nagy traumát.

Lecseréli öregecske feleségét egy fiatalabbra?

Pedig Klára nem is vénült meg annyira!

Lári-fári.

Feri-Klári!

BOLDIS FERENC

TUDOMÁNY

Jólét és jóllét

2. rész

A MIGWELL az Osztrák Tudományos Akadémia és a Corvinus Egyetem közös kutatása, melynek fókuszában a Magyarország és Ausztria közötti vándorlási folyamatok állnak. A projekt újszerűsége a szemléletmódjából fakad, hiszen az egész témát a szubjektív jóllét szemüvegén keresztül vizsgáljuk. A kutatást két központi kérdés köré építettük fel. Hogyan hat a szubjektív jóllét az elvándorlási szándékra Magyarországon? Illetve hogyan változott az Ausztriába érkező magyarok jólléte az anyagi gyarapodáson túl, és hogyan befolyásolja mindez a további migrációs terveiket? Az alábbiakban a kutatás néhány fontosabb (rész)eredményét kísérelm meg összefoglalni.

A szubjektív jóllét makroszintű különbségei

Ugyan első látásra egy képlekeny, nehezen megfogható fogalomnak tűnik, a jóllét vizsgálatának több évtizedes múltja van szilárd módszertani alapokkal. Reprezentatív mintavétel és standardizált kérdőívek mellett az egyes országok adatai összehasonlíthatóvá válnak, a tendenciák pedig nyomon követhetők térben és időben.

„Összességében véve Ön mennyire elégedett az életével?” A szociológusok leggyakrabban ezzel a kérdéssel mérik a szubjektív jóllét ún. kognitív dimenzióját, amit kiegészítenek a jövedelemmel, munkával stb. való elégedettség témái. A válaszok egy 0-10 skálán szóródhatnak, ahol a 10-es jelenti a legjobb értéket.

Elsőszámú adatforrásunk az Eurostat reprezentatív felmérése, az EU-SILC, melynek kérdőíveit évente több, mint félmillió ember tölti ki Európa-szerte. 2022-ben az Európai Unió lakosainak elégedettségi szintje átlagosan 7,2 körül alakult. Ez 2018-hoz képest némi csökkenést jelent, vélhetően a Covid, a gazdasági visszaesés és a politikai bizonytalanság következtében. Az országos átlagok jellemzően 6,5 és 8,0 között szóródtak. A dobogón sokáig a skandináv országok tanyáztak, viszont 2022-ben Ausztria (7,9) állt az élre. Magyarország hagyományosan a sereghajtók között szerepelt, bár az élettel való elégedettség lassan, de biztosan növekszik (2022-ben átlagosan 6,9).

Kivándorlási potenciál és szubjektív jóllét

A reprezentatív magyarországi MIGWELL felmérésünk során két csoportra osztottuk a 18 év feletti válaszadókat: azokra, akik fontolgatják a külföldre költözést, és azokra, akik egyáltalán nem. Előbbiek arányát 8%-ra, illetve 23%-ra mértük attól függően, hogy a konkrét migrációs tervvel rendelkező, két éven belül indulni akarókat vettük alapul, vagy azokat, akik egyszerűen csak szívesen élnének külföldön. Az alábbi megállapítások a szűkebb csoport válaszait tükrözik.

Az eredmények fontos tanulsága az, hogy az emberek objektív jövedelmi helyzete önmagában nem magyarázza a kivándorlási szándékukat. Azok közül, akik belátható időn belül elhagynák Magyarországot, egyértelműen felülreprezentáltak a közepes jövedelműek, azaz havi 300-500 ezer Ft közötti nettó jövedelemmel rendelkezők. (A KSH szerint a mutató országos mediánja 2024-ben kb. 390 ezer Ft volt.) A potenciális kivándorlók tehát nem a legszegényebbek és nem is a leggazdagabbak. Némiképp felülreprezentáltak közöttük a városi, jó egészségi állapotnak örvendő, fiatal munkavállalók, akik úgy érzik, hogy nehezen jutnak egyről a kettőre, és pesszimisták a jövőjüket illetően. Ezek tükröződnek az elégedettségi mutatókban is, melyek szinte minden vizsgált szempont szerint alacsonyabbak a maradni szándékozóknaál. A magyarázó modellek összességében véve

erős ok-okozati kapcsolatot mutattak ki az alacsony elégedettség és a migrációs szándék között.

Elkülönítettük továbbá azokat, akik kifejezetten Ausztriába terveznek költözni, és azokat, akik inkább más célországban képzelik el a jövőjüket. Előbbiekre érdekes kettősség jellemző: ők a leginkább elégedetlenek az életükkel, miközben ők fűzik a legnagyobb reményeket a kivándorláshoz, és ők remélik a legtöbbet a külföldi élettől. 60%-uk úgy nyilatkozott, hogy a vágyott nyugati életszínvonal eléréséért hajlandó lenne a képzettségi szintjének nem megfelelő munkát is elvállalni, ami kimagaslóan magas arány.

Az ausztriai magyarok szubjektív jólléte

Az anyagi javak gyarapodásával vajon elégedettebbé és boldogabbá váltak-e az Ausztriába költöző magyarok? Habár longitudinális, azaz hosszmetzeti kutatásra nem volt lehetőségünk, az eredményeink az „igen” válasz felé mutatnak. (Az ausztriai magyarok körében a reprezentatív mintavétel feltételei nem adóttak, de az életkor és nemek szerinti megoszlást figyelembe tudtuk venni.) A felmérésünkben résztvevők értékelése alapján az élettel való elégedettségük átlaga a korábbi 5,9-ről 7,4-re emelkedett, és ezzel pont „megérkeztek” a magyarországi és az ausztriai átlagértékek közé. Az összefüggést emellett ún. kauzális statisztikai modellek segítségével is megvizsgáltuk. Ezek kisebb, kb. 0,8 egységnyi növekedést mutatnak a 0–10 skálán, ami még így is figyelemre méltó javulást jelent.

Összességében a válaszadók 72%-a elégedettebb az életével most, Ausztriában, mint korábban Magyarországon volt. Általánosságban véve a férfiakra és az alacsonyabb végzettségűekre relatíve nagyobb javulás jellemző. Különösen nagy az ugrás a háztartás jövedelmével és a közszolgáltatások színvonalával való elégedettségben, míg a személyes kapcsolatok és az egészségi állapot terén nincs, vagy ellentétes irányú a változás. Emellett a legtöbbeknél csökkent a stressz-szint, gyakrabban élnek meg pozitív érzelmeket, például boldogságot és nyugalmat, illetve optimistábbá váltak a jövőjüket illetően. Negatívum viszont a szociális kapcsolatok gyengülése és a magányosság növekedése; ezek nem meglepő módon főleg azoknál jelentkeznek, akiknek partnerei és/vagy gyermekei Magyarországon maradtak.

Érdemes hangsúlyozni azt is, hogy 28% nem tapasztalt jelentős változást Ausztriába érkezve, vagy ha igen, akkor épp az ellenkezőjét. Ezzel összecseng az is, hogy a válaszadóink 23%-a vegyes, 4,5%-a pedig nemleges választ adott arra a kérdésre, hogy az Ausztriába költözés összességében véve beváltotta-e azokat a reményeket, melyeket a költözés előtt táplált.

Afféle hüvelykujj-szabályként levonható az a következtetés, hogy minden negyedik honfitársunk számára nem egészen úgy alakul a Lajtán túli élet, ahogyan azt előzetesen elképzelte. Négy fő problémakört azonosítottunk ezzel kapcsolatban: a nyelvi akadályokat, a személyes kapcsolatok hiányát vagy gyengülését, a túlképzettséget és a transznacionális életforma bizonyos elemeit. Ezekre a kihívásokra, illetve a hazaköltözési terveikre a Bécsi Napló egy későbbi számában még visszatérek.

A kutatás további eredményeit a MIGWELL projekt záró konferenciáján ismertetjük Bécsben, 2025. június 17-én. Regisztrálni az alábbi oldalon lehet: www.oew.ac.at/isr/migwell-registration

NÉMETH ÁDÁM

ÖNÉLETRAJZ

A szerencsés ember
Gömöri Györgyről

„Jankovics József irodalomtörténész barátom egyszer úgy mutatott be egy előadásom előtt, hogy „Gyuri egy szerencsés ember”. Igaza volt”, írja Gömöri György *Soknyelvű életem* című önéletrajzi könyvében emlékezései lezárásaként.

Jómagam azzal ajánlom a kötetét mindazoknak, akik kíváncsiak a szerző életére, valamint az elmúlt majdnem száz esztendő politikai, kulturális, irodalmi eseményeire, hogy Gömöri valóban „szerencsés”. És szerencsések vagyunk mi is, a kortársai és az olvasói, hogy kézbe vehetjük a könyvét, mert rendkívül informatív, ugyanakkor olvasmányos, vagyis igazi széppróza.

Önéletrajz, tehát 1934-ben, Gömöri születésével indul. És 1990-ben zárul le, amikor megtörténik a rendszerváltás Magyarországon. Ezekből a dátumokból könnyedén kitalálható, hogy a szerzőt a politikai, történelmi környezet messze nem hagyja hidegen, nem is hagyhatja, hiszen életét átszövik azok a mindennapok, amelyekkel akarva és akaratlanul szembesülnie kellett. A Horthy-korszak zsidótörvényei, a világháború, a sárga csillag, a gettó, a Szálasi-kormány és a nyilas-uralom, a túlélésért való küzdelem éppúgy jelen vannak ebben a könyvben, mint az ötvenes évek, Rákosi diktatúrája, valamint a forradalom 1956-ban. Vagy éppen az október 23-i tüntetés, amelyiknek az egyik kezdeményezője mindössze huszonkét évesen.

1956 októberének a leírásában is érezni az élmény elevenségét, ahogy élete egyik legfontosabb napjára emlékezik. Olvasmányos, ezért mélyen bevésődnek a történések az olvasó tudatába. Szinte látjuk magunk előtt mindazt, amit elmesél. Az egyik szervezője a tüntetésnek: „Pontosan három óraker az ELTE transzparensz elé szaladva megadtam a jelt, hogy indulhatunk”, írja. Mindenütt ott van, a Bem téren, a Kossuth-téren, illetve fültanúja a Rádió-nál eldördült lövéseknek, hiszen a közelben lakik: „Már 23-án este 10 körül, amikor a lengyel újságíró, akivel korábban beszéltem, visszahívt, lehetett tudni, hogy vér folyik a Rádió-nál. Ezért csak annyit tudtam mondani: „Úgy tűnik, harcolnak a Rádió-nál... második Poznan...”, talán hallja a lövéseket”. A lengyel hosszan hallgatott a vonal végén, majd szerencsét kívánt. Közben kint változatlanul ropogtak a fegyverek.”

Gömöri magas szintű írástechnikája a legjobb hasonló jellegű önéletrajzi munkákat idézi. Kassák Lajos *Egy ember élete* című műve, vagy éppen Vas István *Mért vijjog a saskeselyű?* című könyve nevezhető önéletrajza elődjének, többek között a stílus egyezősége okán. Igen, önéletrajz, amelyik egyben regény, hús-vér szereplőkkel, élő figurákkal, akiknek megjelenítése, valamint a háttér megrajzolása elevenné, közvetlenné varázsolja azokat a napokat, amelyeket a mai olvasó többnyire csak történelemkönyvekből ismerhet. Tény, hogy a szereplők valós figurák, irodalomtörténeti, vagy éppen politikatörténeti jelentőségű személyek, akikről tudhatunk – olvasóként – egyéb leírásokból, de akik ennek a könyvnek a lapjain közel jönnek hozzánk.

Az 1956-os emigráció, a forradalom utáni megtorlások, a kádári „konszolidáció” leírása forrásértékű. Gömöri meg-

mutatja, hogyan tudott egy fiatalember beilleszkedni abba az egyetemi közegbe, amelyik a mai napig a tudományos élet fellegvára, vagyis hogyan lett belőle egyetemi oktató, professzor Cambridge-ben. A kötetnek ez a része is fontos, különösen napjainkban, amikor ismét oly sok fiatal hagyja el Magyarországot, és keres magának új lehetőséget, munkát, vagy akár tudományos, egyetemi karriert.

A nyelvtudás az, ami a szerzőt átsegíti a nehézségeken, a nyelvek iránti érzékenysége teszi őt – hogy Jankovics szavait újra idézzük – „szerencsésé”. A kötet címe, *Soknyelvű életem*, az emigráció éveiben nyer igazi értelmet, mert 1956 után már a „nagyvilágban él”, ha nem is „világpolgárként”, aminek a negatív konnotációját felejtjük el, hanem olyan magyarként, aki tudja, érti, mit jelent az, *jelen lenni* Európában.

Tanárként, professzorként dolgozni Európa legjobb egyetemén azt is jelenti, hogy napi szinten új impulzusok, új energiák érik az embert, ezáltal természetes módon adódik az *élethosszig tartó tanulás* lehetősége. A szerző ebben az élethosszig tartó tanulásban is példaértékű számunkra. Megtanítja nekünk, hogy a világ nem ér véget Hegyeshalomnál, hanem sokkal inkább ott kezdődik, és éppen azzal tehetjük a legnagyobb szolgálatot a szülőhazának, ha ezt a Hegyeshalomnál kezdődő világot értő módon felmutatjuk. Gömöri ezt teszi. Ezért is jó ez a könyv.

A kötetben, különösen annak második felében újra és újra ott a kérdés, hazaköltözzön-e az, aki 1956-ban emigrációba kényszerült. Az 1960-as évek végétől Gömöri az itthoni szellemi életbe való újra bekapcsolódásának lehetünk a tanúi. Láthatjuk, hogyan illeszkedik vissza egy „idegenben” élő költő a hazai irodalmi életbe. Ez a rész is izgalmas, ahogy izgalmas a rendszerváltás előtti évtizedek leírása is. A szerző úgy tér vissza, hogy nem adja fel angliai életét, mindennapjait, hanem elfogadja azt a lehetőséget, hogy több országban egyszerre otthon van. Megérteti velünk, hogy ugyanúgy részt vehetünk a szülőhazánk mindennapjaiban akkor is, ha van második otthonunk. Nem kell félnünk attól, ha máshol is otthon vagyunk, nem csak Magyarországon.

Gömöri élete, valamint ez a könyv, ebben is példa, ebben is rendkívül korszerű, tanulságos. Üzenet arról, hogy van értelme nyitottan, kíváncsian élni a mindennapjainkat, van értelme a bezárkózás helyett új és új kapukat nyitni a nagyvilágba.

Vagyis legyünk „otthon”, ahogy Tamási Áron mondja, de az „otthonunk” ajtaja – bárhol is vagyunk – mindig nyitva álljon.

Gömöri György: Soknyelvű életem, Önéletrajz 1990-ig. Savaria University Press, Szombathely, 2024, 359 old.

PETŐCZ ANDRÁS

Kellemes időtöltést kínál télen-nyáron a Csorna melletti Áldos Panzió Farádon.

H-9321 Farád, Győri út 18.
Tel./Fax: 00 36/96 535 000
E-mail: aldospanziofarad@gmail.com

KORTÖRTÉNET

Izgalmas könyv egy borzalmas korról

Új könyvében Adam LeBor, mozgalmas detektívregények ismert szerzője, számos történetet sűrít össze a második világháborús korból. Ezek nem mind függenek össze, de mozaikszerűen jelzik az adott kor politikai eseményeit, elvárásait és a háborúból való kilépés (meghiúsult) terveit. LeBor könyvét az Osztrák-Magyar Monarchia végnapjával és az azt követő forradalom-ellenforradalommal kezdi. Rámutat arra, hogyan „örökölt” a nyilaskeresztes mozgalom embereket az 1919–20-as évek fehér terroristái közül és már ennek a kapcsolatnak a feltárásához olyan kevésbé ismert, de megbízható forrásokat használ, amelyek jellemzőek egész művére. Más szóval könyvének erőssége a széleskörű forráshasználat, amelyet jól egészítenek ki az egyes személyek (köztük a szerző apósának) túlélési történetei.

De amíg eljutunk 1945-ig, az ostrom szorításából kiszabadult Budapest lakóinak történeteig, érdekes részleteket tár fel a magyarul is értő angol szerző a brit

diplomácia, valamint az angol és német kémszervezetek működéséről, a Magyarországra menekült lengyelek ellenállási mozgalmáról, majd a budapesti cionista fiatalok kevésbé ismert illegális tevékenységéről. Különösen megkapó képet kapunk két bátor asszony, a lengyel Krystyna Skarbek és a magyar születésű Szenes Hanna életéről, valamint Karády Katalin, a népszerű filmsztár szerepéről a náci-ellenes mozgalomban. LeBor elmondja, mekkora csapást jelentett Magyarország számára Horthy István kormányzóhelyettes máig is tisztázatlan 1942-es repülőbalesete és halála – ő volt az egyetlen, aki talán kivethette volna az országot a háborúból, amire Kállay Miklós miniszterelnök, hosszas isztanbuli tárgyalásai ellenére sem volt képes. Innen Horthy Miklós végzetes tehetetlensége 1944 márciusa és júliusa között, illetve rosszul előkészített kiugrási kísérlete ugyanazon év októberében vezetett a párhónapos nyilas uralomhoz, ami olyan iszonya-

tos tömegmészárlásokba torkolt, amelyeket korábban nem ismert az újabb kori magyar történelem. LeBor részletesen foglalkozik pár külföldi diplomata, Carl Lutz, Giorgio Perlasca és természetesen Raoul Wallenberg embermentő tevékenységével – közülük Perlasca még személyesen tudott beszámolni LeBor-nak az 1944-ben történekről.

Jóllehet a LeBor által megmozgatott történelmi anyag rendkívül nagy, az életmentés egy vonatkozása sajnos kimaradt a könyvből: az egyházak szerepére gondolok. Kezdvé a református egyházzal, amelyik már 1942-ben létrehozta (Ravasz László püspök jóváhagyásával) a „Jó Pásztor” bizottságot és zsidómentő mozgalmat, amelyik Bereczky Albert és Éliás József közreműködésével, hamis igazolványok elkészítésével és számtalan más módon próbálta védeni a mindinkább jogfosztott üldözötteket, majd végezve a katolikus egyház „Szociális Nővérek Mozgalmával”. Ennek vezetője, Slachta Margit már a csíkszeredai zsidók deportálását meggátolta, majd a nyilas terror idején több ezer budapesti nőt sikerült elrejtetnie és megmentenie. A nyilasok elfogták, megverték és alig kerülte el a kivégzést, de egyik szociális nővérét, az azóta boldoggá avatott Salkaházi Sárát a Dunaparton levetkőztették és agyonlőtték. A katolikus egyház rajta kívül még több olyan mártírt és embermentőt tud felmutatni, akik mind emlékhelyet kaptak a mai Izraelben.

Végül egy zavaró hiány: egyes személyek esetében LeBor nem tudja megadni a katonai szereplők teljes nevét (Baló és Kadar ezredek, Simon kapitány) és nem számol be a névjegyzékben a szövegben többször említett Kudar Lajos sorsáról. Kudar csendőrezredest, Horthy hívét, a nyilasok a Várban borzalmasan megkínózták és a szerencsétlen kitörés előtti napon kivégezték. Úgy gondolom, az ő nevének is fönn kell maradnia a magyar nemzet Panteonjában.

ADAM LEBOR: The Last Days of Budapest. Spies, Nazis, Rescuers and Resistance, 1940-1945, An Apollo Book, Head Zeus, London, 2025, 501 oldal.

GÖMÖRI GYÖRGY

Vasharang

LENGYEL FERENC

szóharang

—
hangok
forrása
árad meg
enyhítsd szomjunk
kondulj harang kongj
zengj bongj hogy megmaradjunk

•

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Vannak tárgyak, és vannak mélységeik. A harangok, ha megérintik, hangot adnak. Mély, tiszta hangot. És a kupolából sokszorozva megismétli azt. A haranghang egyike a földi lét legcsodálatosabb visszhangjainak... Hív a szava, szívveréshez hasonló dobbanása, csengése, kondulása. Zengő csodájához zarándokol az emberiség több évezrede.

Van egy vándor igris-népdalénekesünk, csodamód mindenfelé megforduló igazságkereső mesemondónk: Berecz Andrásunk. Sokfelé megfordult nyelvünk kedves tájain, és akár a legistenhátamögöttibb helyen, ha módja volt rá, a harangok mögé, titkaik közelebe lopakodott és lelkesedéssel, több éven át fényképezte őket. A közismert Kárpát-medencei előadóművész legnagyobb elismerése éppen ez a kivételes állapot: a hangok mögötti zúgás előtti-utáni terek meglátása és láttatása. Több száz év „harangozását gyűjtötte egybe”, Árpád-házi harangoktól világháborús társaikéig.

Kiállításán felsorakozott fényképei sokat árulnak el a harangok öblös életéről. Elmondják, hogy a bronzpalást fényesre kopott sárgálló, pontfelülete az érintések emlékműve. Ahol kettő látszik, ott a két ünnep, a Karácsony és a Húsvét sűrűbb kopogatása tündöklök elő. Ezek a fényképek elmondják nemzetünk déli harangszavát, és az emberiség közös alázatát.

De a képek hirdetik a maguk történelmi igazát. Kiállították a magyar fővárosban, a Múzeum-kertben, utóbb a császár-városban, és ki fogják állítani az összeurópai táj több más helyszínén. A művész címeivel. Mert ezeknek a hangoknak „meg kellett szólalniuk”. E zsvajgó világban a képek segítségével legalább a retina mögött is megszólaltak. Látványukban a történelem haranghangjaiból kondul meg néhány. Pár háborús, néma harangáldozat kivételével szép zengésűek.

L. F.

TAMÁSI OROSZ JÁNOS KÉT KÖNYVÉRŐL

Egyszer másképp lesz minden

„ha egyszer majd kétszer élünk / semmi nem marad semmiség / vércse voltál ma vércsepp vagy / egy kihúzott szög pere-mén” – írja Tamási Orosz János az **Ide kell születnie** kötet homlokversében.

S aztán az ugyancsak 2024-ben megjelent kötetében (Fiatalok, még itt vagyatok?) így összegez: „miénk itt a tér / ma is velünk mosták föl / föl ti rabjai”.

Az előző kötet a Lilium Aurum kiadásában jelent meg Dunaszerdahelyen, a másikat a Cédus Művészeti Alapítvány adta közre. A pontosság kedvéért írjuk ezt, de a két kötet anyagát akár egybe is lehetne gyűjteni, olyan egységes a hangvétel, azonos szomorúság, töredékesség, elfutó és félbehagyott sorok jellemzik. S az azonos versépítkezés. Tóth László 2021-es megjegyzését kölcsön véve, lírai napló mindkettő, olyan napló, amelyikben csak a költő arca nem rajzolódik ki, pontosabban sejtések, érzelmek, töredékek rajzolják meg a portréit.

Több hónapja viszem magammal mindenhol a köteteket, próbálom magamnak fölfejtetni ezt a rejtőzködő lírát, mert pontosan nála vélem igazolva látni azt a tételt, hogy az igazi poézis nyugtalanító, végső magyarázat nélküli, s nem egy kortyra fölhörpinthető. Nem azt a világot éljük, hogy biztos jelzőkarókat lelünk az irodalomban, s az évszázadok óta szaporodó kérdőjelek kora ez, útvesztőké, labirintusoké. S oly sokat bíz az olvasóra Tamási Orosz János is, hogy lassan teherre válik az olvasás. Letehetetlen teherre. A megkönnyebbülés reménye nélkülív.

A legfájdalmasabb felismerés, hogy nem kívülről, hanem belőlünk való költő ő, így aztán saját naplónk is ez a két kötet. Olyan versek foglalata, amelyeknek rétegei lassan fejthetők le, így jutunk el végül általa magunkhoz. „Leválasztja”, mint fényt/a tájról/ a jövő Áldozókése/leválasztja arcáról/a holnapot/estébe fült tekintete”.

Teljes fegyverzetben mutatja e két kötet Tamási Orosz Jánost, aki a költői mesterség minden csínját-bínját ismeri, akinek hömpölygő versbeszéde magával ragadó, képei elképesztő távolságo-

kat rántanak egybe, ezek különös ízekkel ajándékozzák meg az olvasót.

Szabad versei úgy szabadok, mint az önmagát megkötöző ember, aki a csuklójára kattintott bilincs foglya.

Szomorú verseket olvasunk, sok a búcsúzás, a szembenézés, a halál lehelete, a reménytelen remény munkál a kötet (Ide kell születnie) mélyén. „Ha a lélek kész, akkor minden fájdalom pusztán fizikai kínzása a testnek” – válaszolja az önmagának feltett kérdésre: Miért írok olyan szomorú verseket?”

Mindkét kötet Kunhegyesi Ferenc grafika-balladáival illusztrált, bár ez a szó nem igazán jó, Tamási Orosz János szerzőtársnak tekinti grafikus barátját. Joggal. Írja: „közel fél évszázada lett egy barátom. Könyveket álmodtunk, közösek, képek, versek, montázsok, palimpszetek sodrását, s a lassúdan formálódó tükörpárhuzam első ciklusával nyit ez a kötet, s végződik úgy, ahogyan szokott az élet. S közben a történések, a búcsúk, a sűrű idő ónos zápora hull az olvasóra – ha lesz. Hát én csak szólok előre: zuhogni fog. De ernyő nem kell, elég behúzódniuk Kunhegyesi Ferenc – na, ez sem mai keletű barátság – grafikáinak derűsen szomorú, hasadó kárptként somolygó darócpalástja alá. Otthonos világ.”

Azt hinné az ember, hogy e köteteket szemelgetve eljut Tamási Orbán igazi világába, lemondhat arról az erőfeszítésről, hogy alaposan nekiveselkedve versről-versre haladjon előre, s visszalapoz, mert igazán szeretné megérteni és megizlelni a lassan kinyíló világot. Tévedés. Jómagam is így tettem, az első és az utolsó versekkel kezdtem, s aztán föladtam ezt a technikát.

Közel négy hónapja olvasom a versköteteket, s úgy látom, még mindig nem fejeztem be. De már Tamási Orosz Jánossal valloam én is: „egyszer másképp lesz minden/ha egyszer majd kétszer élünk”.

(Tamási Orosz János: **Fiatalok, még itt vagyatok?** Cédus Művészeti Alapítvány, Bp. 2024. **Ide kell születnie.** Lilium Aurum, Dunaszerdahely, 2024.)

BÖRÖNDI LAJOS

MÉLTATÁS

„...hogy felszínen maradhasson a jövő...”

Hodossy Gyula újabb sorsközösség-szimfóniája

Szkennerrel vizsgáltak meg egy sér tetlen múmiát a Field Museum kutatói, olvasom a napihírek között, s megakad a szemem az ehhez fűzött kommentáron: „Régészeti szempontból hihetetlenül ritka, hogy egyetlen egyén szemszögéből kutassuk vagy szemléljük a történelmet” – lelkesedik Stacy Drake, a múzeum emberi maradvány-gyűjteményének vezetője, s kifejti: „Ez egy igazán nagyszerű módja annak, hogy megnézzük, kik voltak ezek az emberek – nem csak az általuk készített holmikat és a róluk kitalált történeteket, hanem az abban az időben élő személyeket is megismerhetjük.” Nos, csak, dűnnyögöm. Ha csak úgy nem...

Tulajdonképpen nincs bajom eme mondatokkal, legfeljebb annyi, hogy lám, *ezért* annyira lényeges a művelődéstörténelem mellett a szépirodalom *aktív* részvétele a történesek, emberi sors-vesszőfutások pontos megörökítése; ha úgy tetszik: följegyzése; továbbadása terén az utókor sokaságának. Akik ebből nem csak azt érthetik meg, honnan jöttek ők, milyen áron foganhattak meg s maradhattak életben, hanem azal is szembe nézhetnek: milyen nehéz az az örökség, amit a kor élő emlékezete teherként köréjük szó, vállaikra helyez. Számomra ezért (is) megrázó olvasmány *Hodossy Gyula* legújabb verseskötete (*Takard be a múltamat*). Prózaversek, versprózák; bizony, egy nagyon precíz alkotói módszerrel mintegy mellékesen a két forma közötti különbségre is rávezet a szerző; s a már megszokott szabadvers-balladák áradásából épül fel a költő magántörténelme, életrajz-kísérlete, ami szép lassan átúszik egy nemzedék curriculum vitae-jébe. Egy olyan sorspanóba, amihez foghatóval ritkán találkozunk, holott más eszközökkel gyakran kísérlik meg ezt az ábrázolást. Inkább

ZSIRAI LÁSZLÓ

Egy fedél alatt

*A tekinteted kardvirág,
egyébként rózsza az arcod.
Időnként megvívod csatád,
belülről feszítő harcod.*

*A szíved bársony takaró,
befedi boldogságomat –
Mosolyodban meg az a jó,
hogy gyakran hozzám látogat.*

*Az érintésed simogat,
nem üt, nem aláz, nem gyaláz.
Hogy megosztjuk a titkokat,
attól harmonikus a ház.*

*Lélegzünk egy fedél alatt,
egymás ajkáról habzsolunk.
Megőriz minden pillanat,
míg létünk tanúi vagyunk.*

családragények, életrajzi narratívákból épülő novella-füzérek egymásra építése kísérli meg ezt, izgalmasan és értékesen, s találkozhatunk ugyanezen tartalom lírai ábrázolásával is (az egyetemes magyar költészet bővelkedik a szonettregények és egyéb versformákba öntött hasonló tartalmú vállalkozásokban) ám Hodossy – ez nagy erénye – különbözni tud ettől, képes egyedi hangon beszélni az olvasóhoz.

A módszere ehhez amilyen egyszerűnek tűnik, épp annyira talányos. A megfejtés során válik érthetővé, miért érzem igazán fontosnak, ide tartozónak (is) a bevezetőben említett múmia-szkennelést. Együtt az ahhoz fűzött kutatói lelkesedéssel. Mert abban mintha eme kötet „használati utasítása” jelenne meg; hiszen a szurokkal áztatott vászoncsíkba göngyölt test nem hazudik, legfeljebb az követi ezt el, véltlenül vagy tudatosan, aki félresöpri a szkenner által megjelenített tényeket. Legyen ebben az esetben a szkenner maga az emberi tudat, az emlékezet, az agy, amely átvilágítja a kapott és tapasztalt emlékeket – s dönt, „súlyoz”, szubjektív ítéletei alapján azok egymásra hatásának erejéről, fontosságáról. Ez természetesen folyamatként fogható fel, az alkotás minden esetben szűrlet, átpárlása az emlékezet örökölt és megtanult anyagának; s bizony, az emberi agy nem mindig képes önmaga szkennerén keresztül objektíven szemlélni az elébe táruló látványt.

Ez az objektív szemlélet jelenik meg, áthatóan, Hodossy kötetében. Ám bővítünk itt is ennek fogalmán: az, ami objektív, semmiképp sem lehet indulat- és érzelem-mentes. Épp ellenkezőleg – s ezt sokan figyelmen kívül hagyják. Pedig amúgy a közmondásos utalások gyakorta érzékeltetik azt, hogy nincs objektív s egyetlenként fölfogható igazság; épp ezért az egyén átélt szenvedése, sorstörténete gyakorta épp az igazságtalan hatalmak, vagy vélt igazságok általi megtevesztések hozadéka – s minden szenvedéstörténet akkor válik sorstörténetté, ha képessé válnunk eligazodni az igazodások labirintusában. Akkor, ha megértjük annak üzenetét: „*S ha úgy érzed, nincs is szabadság, akkor is tized ki szíved fölél, minden évben, mert akkor majd lesz, mert csak akkor lesz igazi szabadság.*” A kokárdáról írja ezt Hodossy, de a mondat igazi üzenete: teremts egyensúlyt a szíved s a jelképek között. A jelképek gyakorta súlytalanná válnak az ellenkező előjelű hatalmi történelem-formálások sodrában, pulzálásában, ám a szív mindig segít kihallani a csöndből is azt, ami lényeges, akkor is, ha az apák, az apa „*soha nem beszélt róla, / nálunk gyermekkoromban / nem volt múlt, a tegnap is csendre volt utasítva, / ha belegondolok a ma sem létezett, / csak a jobb jövő, / a hit, hogy holnap minden jobb lesz.*”

Hodossy új könyve két meglepetéssel (ami azért annyira nem meglepetés) szolgál életműve egybefüggő olvasatában. Az egyik az, ahogyan immár egyértelműen átlépett egy újabb alkotói korszakba – szabadversei következetesen formálódnak abban a ritmikus versképvilágban, amelyben minden metafora s minden hasonlat legfeljebb, ha posztamensként szerepel a láthatatlan láttatásának talapzataként. Rajta a felirattal: „...*ami emlékeztet a vágvódásra, / az egymás meghallgatásának Isten voltára.*” A másik meglepetés, ha nevezhetjük annak, a korunkban egyre inkább eltűnő irányok felé fordulása. Mert ha intertextuális kapcsolatokat keresünk, akkor ezen új korszak kétségtelen jele a szakrális világ a korábbinál hangsúlyosabb megjelenítése, befogadása, példázatokká emelése. Ám ezen belül a szakralitás egyetemes megközelítése izgalmas; mert – számomra legalábbis – a Hodossy-versvilág ezen kötetbeni megjelenése Tagore misztikájától indul, ám annak szembe-sítése sem marad el (lásd egyebek mellett a Gitanjali 33. passzusát), s a próza-versek dór oszlopszerű megjelenésével Exupéry hangvételéig (gondolok itt a Citadella bekezdéseire) hajol át. Az egyetemes irodalomtörténetben egyik vállalás sem szokatlan, ám korunk lírai termésében nem igazán találunk erre példákat. Legfeljebb kivételként – de ennyire precízen s tudatosan (s leginkább bátran vegyítve a kettőt) nem sűrűn fordul elő.

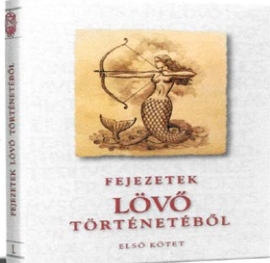
Mit mondjunk summázatként? Tényként szögezhetjük le: a Hodossy-életmű utóbbi éveinek s kötetének szűrlete nemcsak lélekitaliá érlelődik ama „hordóban”. Amit a Veletek egyedül-ben már megérezhetünk, az most, a Takard be a múltamat-ban szilárd szerkezet lett. Immár bizonyossá vált a tíz évvel ezelőtt még csak óhajként írt kötet cím: Ma elkezdődik bennünk a szeretet. Ne kerteljük – *elkezdődött.*

Hodossy Gyula: Takard be a múltamat (versek). Vámbéry Polgári Társulás, Dunaszerdahely, 2025, 142.o.

TAMÁSI OROSZ JÁNOS

OFFENLEGUNG

Az 1982-ben életbe lépett osztrák sajtótörvény értelmében az alábbi nyilatkozatot tesszük közzé:
Offenlegung gemäß § 25 des Mediengesetzes:
Medieninhaber: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich,
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.
Unternehmensgegenstand: Interessenvertretung der Österreicher ungarischer Sprach- und Kulturzugehörigkeit.
Vorstand: Dr. Andrea Seidler (Präsident),
Erzsebet Hausmann-Farkas (Generalsekretär),
László Albert (Kassier).
Beteiligung: 100%.
Grundlegende Richtung: Pluralistisch - demokratische Meinungsbildung der Ungarn, Wahrung einer mit Österreich verbundenen Identität des Volkstums.

Lövő község Sopron közelében található. Történetét Mohl Adolf írta meg 1930-ban. Ennek folytatásaként helytörténészek tollából, dr. Galavics Géza akadémikus szerkesztésében most jelent meg a Fejezetek LÖVŐ történetéből című könyv.

Megrendelhető:
info@lovo.hu, polgarmester: gabor.hollosi@lovo.hu
Lövő Község Önkormányzata, LÖVŐ H-9461
Ára: 5000 Ft + postaköltség
Bővebb információ: Unger László (Genf), E-mail: la.unger@bluewin.ch

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 58.

Web: www.kozpontiszovetség.at<http://www.becsinaplo.eu>

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der UngarInnen in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u.

Organisationen in Österreich.

A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodó Barna (Temesvár), Csáky Pál (Pozsony), Czellar Judit (Genf), Gömöri György (London), Jánosi Zoltán (Budapest), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), T. Kovács Péter (Budapest), K. Lengyel Zsolt (Regensburg), Papp László (New York), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Lengyel Ferenc, Martos Péter, Másréti Kató Zoltán, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSÁK:

Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Bölskey-Molnár Dávid (Bécs), Bika Julianna (USA), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), B. Szabó Péter (Zürich), Csinta Samu (Kolozsvár), Cs. Varga István (Eger), Fried István (Budapest), Friedrichné Iregy Annamária (Hamburg), Katona András (Szeged), Keszég Kornél (Berlin), Máté László (Kassa), Nagymihály Zoltán (Budapest), Neszméri Tünde (Dunaújfal), Paládi Renáta (Ungvár), Palágyi István (Prága), Reményi György (Grenoble), Rumpel Diána (Bécs), Tamási-Orosz János (Budapest), Tomó Margaréta (Szabadka), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 20,- Euro, Magyarországon 6300,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew Rekey, Oakland, CA
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc.
San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd.
Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Lindop Márta, Email: martalindop@hotmail.com, Co-op Bank 08 90 66 10436237

Hollandiában: Deuten-Makkai Réka

E-mail: federatio_hollandia@yahoo.com

Tel.: 0031 6 144 250 84

IBAN: NL81 INGB 0002304058

Kanadában: Pannonia Books Ltd., Toronto,

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Ria Meszlényi, Basel,

E-mail: ria.meszlényi@gmail.com

Tel.: 061 331 11 38, Mobil: 076 468 05 20

PostFinance, Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN: CH89 0900 0000 1550 8825

5, BIC POFICHBEXXX

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24

Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szerbiában: Tomó Margaréta

E-mail: margareta.tomo@gmail.com

Szlovákiában: Benyák Mária

E-mail: mariabenyak@gmail.com

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat (fájlokat) nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda

H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.

KÉSZÜLT
A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes